

Computer education in Turkish basic education schools: gaps between policy and practice*

Halise ŞEREFÖĞLU HENKOĞLU** Soner YILDIRIM***

ABSTRACT. The purpose of this study is to investigate the current status of computer education in Turkish basic education schools by exploring the perceptions of computer teachers in terms of the policy of new computer education curriculum, which was prepared in 2006, and its actual implementations in schools. In the study, a mixed method research approach including both quantitative and qualitative traditions is employed as the primary research method. The results reveal that with the introduction of new computer education curriculum, many problems have emerged in the actual implementations of computer education courses in basic education schools. The most important of these problems are results of the elective status of computer education course and the limited time allocated for this course.

Keywords: Computer education in basic education schools, computer education curriculum, computer teachers, computer teachers' perceptions towards computer education course.

* MS dissertation, Middle East Technical University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology, Ankara.

** Computer Education Teacher., Middle East Technical University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology, Ankara, Turkey.
E-mail: serefogluh@yahoo.com

*** Prof. Dr., Middle East Technical University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Instructional Technology, Ankara, Turkey.
E-mail: soner@metu.edu.tr

SUMMARY

Purpose and Significance: The purpose of this study is to investigate the current status of computer education in Turkish basic education schools by exploring the perceptions of computer teachers in terms of the policy of new computer education curriculum, which was prepared in 2006, and its actual implementations in schools. The primary aim of the study is to develop a deeper understanding about what kind of effects the new computer education curriculum has upon the basic education school computer teachers and students, and their perceptions about the effectiveness of the new curriculum. The second aim is to criticize the main barriers and enablers in computer education by comparing the policy of computer education with the existing school practice.

Method: In this study, a mixed method research approach including both quantitative and qualitative traditions is employed as the primary research method of the study. A mixed method approach is followed based upon a quantitative method to explore the perceptions of computer teachers and a follow-up qualitative method including document analysis to confirm and complement the quantitative findings. By using both qualitative and quantitative data collection and analysis techniques, it was aimed to answer the research questions sufficiently in a single study and enhance the reliability and validity of the research results.

Results: The results of the present study reveal that with the introduction of new computer education curriculum, many problems have emerged in the actual implementations of computer education courses in basic education schools. The most important of these problems are results of the elective status of computer education course and the limited time allocated for this course.

Discussion and Conclusions: Based on the results of the present study, it is possible to say that there is a relatively big gap between the policy of computer education and the actual implementations of computer education course in basic education schools. The MoNE has aimed to improve the quality of education through introducing computer literacy and training into basic education curriculum. However, the analysis of the data of the research clearly shows that the current situation of computer education is far more different than the planned policy. Considering this situation, it seems vital to pose the question of whether or not the MoNE has achieved the desired results in computer education and whether it has reached to its aim of making computer education more effective by developing a new curriculum.

Türkiye’deki İlköğretim Okullarında Bilgisayar Eğitimi: Kuram ve Uygulamadaki Farklılıklar*

Halise ŞEREFİOĞLU HENKOĞLU** Soner YILDIRIM***

ÖZ. Bu çalışmanın amacı; Türkiye’deki ilköğretim okullarında görev yapan bilgisayar öğretmenlerinin 2006 yılında yenilenen ilköğretim bilgisayar dersi müfredatına karşı olan tutumlarını değerlendirmek ve bilgisayar dersinin yenilenen müfredatının ilköğretim okullarında nasıl uygulandığını göstermektir. Bu çalışmadaki öncelikli amaç; yenilenen ilköğretim bilgisayar dersi müfredatının bilgisayar öğretmenlerinin mesleki rolleri ve motivasyonları ile öğrencilerin derse karşı tutumları ve başarıları üzerinde olan etkilerini göstermek, yenilenen müfredata karşı öğretmen ve öğrenci tutumlarını araştırmak ve bilgisayar eğitimindeki temel faktörleri açıklayarak yenilenen müfredat kapsamında ilköğretim okullarındaki bilgisayar dersinin uygulanışının mevcut durumunu açıklamaktır. Araştırmanın sonuçları, yenilenen ilköğretim bilgisayar dersi müfredatının, bilgisayar dersinin ilköğretim okullarındaki uygulanışında birçok problemi beraberinde getirdiğini göstermektedir. Bilgisayar eğitimi sırasında karşılaşılan en önemli problemlerin temel kaynağı bilgisayar dersinin seçmeli bir ders olması ve bu ders için ayrılan kısıtlı süredir. Bu durum göz önüne alındığında; Milli Eğitim Bakanlığı’nın yeni bir öğretim programı geliştirerek bilgisayar eğitimini daha verimli yapma çabalarına ulaşmış ve ulaşmadığı açık değildir.

Anahtar Sözcükler: İlköğretim okullarında bilgisayar eğitimi, bilgisayar dersi öğretim programı, bilgisayar öğretmenleri, bilgisayar öğretmenlerinin bilgisayar dersine karşı algıları.

* Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara.

** Bilişim Teknolojileri Öğretmeni., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta: serefogluh@yahoo.com

*** Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta: soner@metu.edu.tr

GİRİŞ

21. yüzyılın başından günümüze kadar dünya çapında birçok ülke; yetersiz ekonomik koşullar, eğitim kalitesinin düşük olması ve eğitime ihtiyaç duyan kalabalık nüfus gibi eğitim sistemlerini derinden etkileyen birçok problemle karşı karşıya gelmişlerdir. Bu ülkeler, çeşitli stratejiler geliştirerek eğitim sistemlerinde yaşadıkları bu tür problemlerin üstesinden gelmeye çalışmışlardır. Eğitim sistemlerini geliştirmeye ve var olan sorunları çözmeye yönelik geliştirilen en önemli stratejilerden biri bu ülkelerin eğitim sistemlerine Bilişim Teknolojilerini entegre etme (bütünleştirme) çabalarıdır (Lever-Duffy, McDonald & Mizell, 2003; USDE, 2000, Akt. Göktaş, 2006).

Günümüzde bilgisayar ve eğitim teknolojileri alanındaki hızlı gelişmeler, bilginin toplumun her alanında önemli ve kritik bir rol üstlendiği “bilgi toplumu”nu oluşturmuştur. Bu gün, yaşadığımız bilgi toplumunda, bilişim teknolojilerinin eğitim dâhil her alanda temel bir unsur olduğu ve büyük değişimlere ve gelişmelere yol açtığı açıktır (Akkoyunlu, 2002; Parker, 1997). Bilgisayar ve eğitim teknolojileri alanındaki gelişmelerin toplumların eğitim sahasındaki ihtiyaçlarını değiştirdiği ve geleceğin bireylerini yetiştirmede temel belirleyici bir faktör olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Bu durumun bir sonucu olarak eğitimde verimlilik ve kalitenin yükseltilmesi amacıyla Bilişim Teknolojileri'nin, özellikle bilgisayara dayalı teknolojilerin, eğitim alanına entegre edilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir (Akkoyunlu, 2002; Seferoğlu, 2007). Öğretim materyallerinin hazırlanmasından değerlendirme sürecine kadar teknolojinin vazgeçilmez bir unsur haline gelmesi var olan eğitim kuramlarının ve uygulamalarının gözden geçirilmesine ve değişimine neden olmuştur (Seferoğlu, 2007). Bilgi ve bilgisayar teknolojilerindeki hızlı gelişmelere paralel olarak toplumların eğitim alanındaki değişen gereksinimleri doğrultusunda, geleceğin bireylerini sürekli değişen ve gelişen, teknoloji odaklı ve bilgiyi esas alan bir çağa ayak uydurabilecek şekilde yetiştirilmelidirler (Yıldırım, 1999). Bu da ancak toplumların Bilişim Teknolojileri'ni eğitim alanlarında daha fazla kullanmaları, hatta bilişim teknolojilerini eğitimin odak noktası haline getirmeleri ile mümkündür.

Bilişim Teknolojilerinin Türk Eğitim Sistemine Girişi

21. yüzyılın başlarında, dünya çapındaki birçok ülke gibi, Türkiye de eğitim sisteminde yetersiz ekonomik koşullar ve merkezi bir eğitim sistemi gibi faktörlerden kaynaklanan birçok problemle karşı karşıya kalmıştır. Eğitim sisteminin çeşitli kademelerinde karşılaşılan ortak sorunlardan en belirgin olanları; öğretmen sayısında ve niteliklerindeki yetersizlikler, okul

ve derslik sayılarının ihtiyaca cevap verememesi ve bu duruma bağlı olarak sınıf mevcutlarının kalabalık olması, eğitim faaliyetlerini destekleyici finansman kaynaklarının yetersizliği, eğitim kurumlarındaki faaliyetlerin verimli bir şekilde yürütülmesini sağlayacak araç-gereçlerin yetersiz olmasıdır. 21. yüzyılda bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler ile birlikte çağın gereksinimleri doğrultusunda bireyler yetiştirme sorumluluğunun ön plana çıkması eğitim sisteminde yaşanan bu tür problemleri daha fazla hissedilir hale getirmiştir.

Türk eğitim sisteminde yaşanan sorunlara çözüm getirmek ve eğitimi daha kaliteli bir hale kavuşturmak amacıyla birçok çözüm yolu önerilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda Türkiye’nin bilgi çağını yakalaması ve hızla gelişen teknolojiye ayak uydurabilmesi için Bilişim Teknolojileri’nin eğitim sistemine entegre edilmesi ve bu şekilde eğitimde kalite ve verimliliğin artırılması seçeneği gündeme getirilmiştir. Türkiye’de Bilişim Teknolojileri’nin eğitim sisteminde kullanılmaya başlanması 1984 yıllarına kadar dayanmaktadır (Akkoyunlu, 2002; Göktaş, 2006). Bu yıllarda, Türkiye, elverişsiz ekonomik koşullara sahip olmasına rağmen, Bilişim Teknolojileri’ni eğitim sisteminde var olan problemlerin çözümü için vazgeçilmez bir seçenek olarak görmüş ve bu teknolojileri eğitim sisteminin her alanında kullanabilmek amacıyla birçok girişimde bulunmuştur (Aşkar, Usluel, Mumcu, 2006; Özdemir & Kılıç, 2006).

Türkiye, Bilişim Teknolojileri’nin eğitimde kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla yapılan çalışmaları desteklemek için büyük bir bütçe ayırmış ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) kapsamında birçok proje başlatmıştır. Yürütülen projeleri desteklemek ve Bilişim Teknolojileri destekli yeni eğitim politikalarını hayata geçirebilmek amacıyla 1998 yılında MEB ile Dünya Bankası arasında bir protokol imzalanmış ve imzalanan bu protokol kapsamında alınan 600 milyon dolar ile “Temel Eğitim Projesi” başlatılmıştır (Akbaba-Altun, 2004; ECSHD, 1998). Kapsamlı bir eğitim projesi olarak başlatılan Temel Eğitim Projesi’ndeki temel amaç bütün öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okur-yazarı olabilmelerini sağlamak ve eğitim teknolojilerini verimli bir şekilde kullanabilmelerini sağlayarak eğitimin kalitesini artırmaktır. Bu proje kapsamında; Türkiye’deki 5.802 ilköğretim okuluna 7.188 bilgi teknolojisi sınıfı kurulmuş, 22.854 kırsal kesim okulu için 45.000 bilgisayar, donanım, yazılım ve çevre ekipmanları satın alınmış, 221.000 öğretmene bilgisayar sınıflarının, donanımların ve yazılımların etkin kullanımı hakkında eğitim verilmiştir (Akbaba-Altun, 2004; ECSHD, 1998; Göktaş & Yıldırım, 2007; MEB, 2001).

Türkiye’deki İlköğretim Okullarında Bilgisayar Eğitime Genel Bakış

Son yıllarda, toplumun değişik kesimlerinde bilişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştığı gözlenirken; giderek daha fazla insan çeşitli nedenlerle kendilerine sunulan bu teknolojik imkânlardan yararlanmaya çalışmaktadır (Seferoğlu, 2007). Özellikle eğitim alanında, bilişim teknolojileri öğretme ve öğrenme alanında farklı seçenekler sunabilen ve okullarda öğrenmeyi kolaylaştırıcı güçlü ve esnek bir eğitim aracı olarak değerlendirilmektedir (Bereiter, 2002; Harasim, Hiltz, Teles, & Turoff, 1995). Bilişim teknolojilerinin, özellikle bilgisayara dayalı teknolojilerin, eğitim alanında kullanılmasıyla bu alanda yapılan işler kolaylaşmakta ve aynı zamanda yapılan işlerden elde edilen verim artmaktadır.

Bilgisayar teknolojisinin toplumun her alanında kullanılmasıyla ve bilgisayarın öneminin her geçen gün artmasıyla birlikte eğitimin amaçları arasında bu alanda gereken bilgi ve becerilerin kazandırılarak kişilerin bilgisayar ve teknoloji okur-yazarı olmalarının sağlanması da yerini almaya başlamıştır (Tsai & Tsai, 2003). Türkiye de, bilgisayar teknolojisinin eğitim alanındaki işlevinin artmasıyla birlikte, gelişen bu teknolojinin eğitim sisteminde doğru bir biçimde kullanılabilmesi ve olası yararlarından en üst düzeyde yararlanması amacıyla eğitim politikalarını gözden geçirmiş ve bilgisayar teknolojisini eğitim sistemine entegre edebilmek amacıyla çalışmalara başlamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, bu amaç doğrultusunda ilköğretim okullarında uygulamakta olduğu müfredatı güncelleyerek 1998–1999 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamak üzere “Seçmeli Bilgisayar Dersi” adı altında bilgisayar eğitimini de öğretim programına dâhil etmiştir. Bu yıllarda, ilköğretim okullarında “Seçmeli Bilgisayar Dersi” dördüncü sınıftan itibaren sınıf seviyesine bağlı olarak haftada 1–2 saat olmak üzere planlanmıştır. Bilgisayar eğitiminin eğitim sistemine dâhil edilmesiyle; öğrencilerin bilgisayarla tanışmalarını sağlayıp, günlük hayatta ve öğrenme-öğretme sürecinde bilgisayarları kullanabilir hale getirmek amacı ile olabildiğince eğitimin her kademesinde bilgisayar okuryazarlığının yaygınlaştırılması amaçlanmıştır (MEB, 1998).

Türkiye’nin bilgisayar eğitimi alanında belirlediği politikalar ve stratejiler 1998 yılından 2006 yılına kadar uygulanmaya devam edildi. Bu zaman sürecinde, Milli Eğitim Bakanlığı bir taraftan bu alandaki amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla çeşitli projeleri uygulamaya koyarken bir taraftan da büyük yatırımlar yaparak ilk ve orta öğretim kurumlarında her biri 20.000 dolara mal olan 20.000 adet bilgisayar laboratuvarı kurmuştur. Ayrıca, 1998 yılında Yüksek Öğretim Kurulu’nun eğitim fakültelerini yeniden yapılandırması programı çerçevesinde eğitim fakültelerinde “Bilgisayar ve

Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE)” bölümleri açılarak ilk ve orta öğretim kurumlarında bilgisayar derslerini yürütecek bilgisayar öğretmenlerini yetiştirmek amaçlanmıştır (Akkoyunlu, 2002).

Mili Eğitim Bakanlığı, bilgi ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmelerin ve değişimlerin sonucu olarak bireyleri değişen teknolojiye uyum sağlayabilecek ve bilgi toplumunun gereksinimlerine göre davranış formları geliştirebilecek şekilde yetiştirmeyi eğitimin temel amaçları arasında kabul etmiş ve 2005 yılından itibaren bu amaçlar doğrultusunda öğretim programlarında bir takım değişiklikler yapma gereksinimi duymuştur. Bu bağlamda, bilişim teknolojileri alanında yaşanan hızlı gelişmeler ve yenilikler ışığında, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 1998–2006 eğitim-öğretim yılları arasında yürütülen “Seçmeli Bilgisayar Dersi (4–8. Sınıflar)” öğretim programını da gözden geçirmiş ve bir takım değişiklikler yaparak 2006 yılında yeni “İlköğretim Seçmeli Bilgisayar Dersi (1–8. Sınıflar) Öğretim Programı”nı hazırlamıştır. Hazırlanan yeni öğretim programı ile bir taraftan bilgisayar eğitiminde yaşanan mevcut sorunları çözmek amaçlanırken bir taraftan da bilişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeleri öğretme-öğrenme süreçlerine yansıtma amaçlanmıştır.

Hazırlanan yeni “İlköğretim Seçmeli Bilgisayar Dersi (1–8. Sınıflar) Öğretim Programı” ile ilköğretim okullarında yürütülen bilgisayar eğitiminin kapsamı genişletilmiş ve bilgisayar eğitimi birinci sınıftan itibaren vermeye başlanmıştır. Yeni öğretim programı ilköğretim okullarında kademeli olarak uygulamaya konulmuştur. Öğretim programının 1, 2 ve 3. sınıflara ait bölümü 2006–2007 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanırken; 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflara ait bölümünün ise 2007–2008 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanması kararlaştırılmıştır (TTKB’nin 347 Sayılı Kararı, 2006). 2007 yılında “Seçmeli Bilgisayar Dersi”nin ismi değiştirilerek, ilköğretim okullarında bilgisayar eğitimi “Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi” adı altında vermeye başlanmıştır (TTKB’nin 111 Sayılı Kararı, 2007).

Yenilenen “Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programı” ile birlikte dersin vizyonu genişletilmiş “bilgisayar okuryazarı” bireyler yetiştirmenin yanı sıra bilişim teknolojilerini kullanırken etik ve sosyal değerler, tutumlar, güvenlik, sağlık ve teknoloji okuryazarlığı konularını da bilinçli olarak hayata geçirebilen bireyler yetiştirebilmek hedeflenmiştir. Ayrıca eski öğretim programının aksine, yeni öğretim programı ile birlikte yapılandırmacı yaklaşım temel alınmıştır. Bu yaklaşımın öğretim programında temel alınması ile birlikte öğrenciler bilgiyi yorumlayabilen, anlamlandırabilen ve elde ettiği bilgiyi geliştirebilen bireyler olarak görülmeye başlanmıştır. Öğrencilerin bilgisayarı etkin bir şekilde

kullanabilmesi, çözümlerini ve düşüncelerini başkalarıyla birlikte paylaşabilmesi, bilgisayarı öğrenmekten zevk alması ve gerçek hayata uyarlayabilmesi yenilenen öğretim programının ana amaçları arasında yer almaktadır (MEB, 2006a).

Yenilenen öğretim programı ile konuların sınıf seviyesine göre öğrencilere verilmesi uygulamasına son verilmiş, öğrenci kazanımları sekiz basamaklı olarak hazırlanmıştır. Bu basamaklar temel, orta ve ileri seviye olmak üzere üç seviyede gruplandırılmıştır. Programda yer alan basamaklar sınıf seviyesini değil öğrencilerin bilişim teknolojilerini kullanabilme düzeylerini göstermektedir. Buna göre öğretmen öğrencilerin seviyelerine uygun basamağı seçebilmekte ve aynı sınıf seviyesinde birden çok basamaktaki kazanımları uygulayabilmektedir. Ayrıca, bir önceki programda olmayan “Bilişim Teknolojilerinde Bilimsel Süreç Becerileri” ve “Bilişim Teknolojileri Etiği ve Sosyal Değerler” kazanımları diğer kazanımlarla birlikte işlenecek şekilde programın içerisine yerleştirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı, yeni öğretim programı ile ilköğretim okullarında yürütülen bilgisayar eğitiminde karşılaşılan mevcut sorunları çözmeyi ve bilişim alanında yaşanan gelişmeleri öğretim-öğrenim süreçlerine yansıtmayı amaçlamasına rağmen yeni öğretim programında yapılan bir takım değişiklikler bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından eleştirilmiş ve yapılan değişikliklerin bilişim çağının gereksinimleri ile çeliştiği düşüncesi öne sürülmüştür (Aktif Haber, 2006; Güçlü, 2006; Gülmez, 2006). Yeni öğretim programında göze çarpan ve olumsuz olarak nitelendirilen en önemli değişikliklerden iki tanesi (1) bilgisayar ders saatinin tüm sınıflarda 2 saatten 1 saate düşürülmesi ve (2) bilgisayar dersinin seçmeli bir ders oluşuna bağlı olarak öğrenci performansının not ile değerlendirilmemesi ve dersin karnede notunun yer almıyor olması idi. Buna bağlı olarak yeni öğretim programında bilişim teknolojileri öğretmenlerinin tepkisine neden olan değişikliklerin, dersin içeriği ya da kullanılan kaynaklardan ziyade, ders saatinde yapılan değişiklikler ve dersin değerlendirme sürecine ilişkin yapılan değişikliklerle ilgili olduğu görülmektedir. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin eleştirilerine ve tepkilerine bağlı olarak, 2007 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı yeni öğretim programını tekrar gözden geçirmiş ve alınan bir kararla “Bilişim Teknolojileri Dersi” 4 ve 5. sınıflarda 2 ders saati olarak yürütülmeye başlanmıştır (TTKB'nin 111 Sayılı Kararı, 2007). Fakat Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010 yılında aldığı yeni bir kararla “Bilişim Teknolojileri Dersi”ni 4 ve 5. sınıflardan kaldırmış ve dersin sadece 6, 7 ve 8. sınıflarda haftada 1 saat olarak seçmeli ders kapsamında okutulmasına karar vermiştir (TTKB'nin 75 Sayılı Kararı, 2010).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okullarında görev yapan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yenilenen “İlköğretim Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi” öğretim programına ve bu programın ilköğretim okullarındaki mevcut uygulanaşına ilişkin düşüncelerini öğrenmektir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yenilen ders müfredatı ve müfredatın ilköğretim okullarındaki uygulanaşına ilişkin düşünceleri nelerdir?
2. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin dersin seçmeli bir ders olmasına ve ders saatinde meydana gelen değişime ilişkin düşünceleri nelerdir?
3. Ders saatinde meydana gelen değişim, bilişim teknolojileri öğretmenlerinin derste kullandıkları öğrenme ve öğretme yöntem ve tekniklerinde herhangi bir değişikliğe sebep oldu mu? Oldu ise, bu değişikliğin sebepleri nelerdir?
4. Yenilenen Bilişim Teknolojileri Dersi öğretim programının uygulanaşı ile öğrencilerin dersle ilgili olarak sergiledikleri davranışlarda ne tür değişimler meydana geldi?

YÖNTEM

Bu çalışma, yenilenen “İlköğretim Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi” öğretim programını ve bu programın ilköğretim okullarındaki mevcut uygulanaşını eleştirel bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlayan bir araştırmadır. Betimsel bir nitelik taşıyan bu çalışma iki aşamada yürütülmüştür. Çalışmanın ilk aşamasında bilişim teknolojileri öğretmenlerine uygulanmak üzere bir anket geliştirilmiş ve bu yöntemle öğretmenlerin yenilenen “Bilişim Teknolojileri Dersi” öğretim programına yönelik düşünceleri araştırılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında bilişim teknolojileri öğretmenlerinin kullandıkları eğitim portallarındaki ve çevrimiçi tartışma forumlardaki mesajlar incelenerek, ilk aşamada elde edilen verileri destekleyen kanıtlar elde edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma kapsamında verilerin toplanmasında, analizinde ve yorumlanmasında nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılmasına imkân veren karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle her iki araştırma tekniğinin avantajlarından azami bir şekilde yararlanmak amaçlanırken, bu tekniklerin sınırlılıkları da en aza indirilmeye çalışılmıştır. (Johnson & Onweugbuzie, 2004).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, Türkiye'nin çeşitli illerindeki özel ve devlet ilköğretim okullarında görev yapan 350 bilişim teknolojileri öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye genelinde görev yapan bütün bilişim teknolojileri öğretmenlerinden veri toplamanın mümkün olmaması nedeniyle, çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemi kullanılmadaki amaç, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi ve tecrübe açısından zengin kişilerden oluşan bir örneklem oluşturmak ve bu örneklem kullanılarak araştırmanın amacına ulaşabilmekte yanıt aranan problemlerin cevaplanmasını kolaylaştırmaktır (Patton, 1990; Vaughn, Schumm, Singagub, 1996). Araştırmanın örnekleminin seçiminde kullanılan en önemli ölçüt, araştırmaya katılan öğretmenlerin karşılaştırma yapabilmeleri amacıyla hem eski hem de yenilenen öğretim programını kullanmış olmaları veya her iki öğretim programının genel özellikleri ve uygulaması hakkında bilgi sahibi olmalarıdır.

Araştırmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin demografik nitelikleri incelendiğinde; öğretmenlerinin % 47,4 (n=166)'nın erkek ve % 52,6 (n=184)'sının kadın olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin; % 62,6 (n=219)'sının 1 ile 3 yıl arasında, % 33,4 (n=117)'nin 4 ile 6 yıl arasında ve sadece % 4 (14)'nün 7 yıl ve daha fazla mesleki deneyime sahip olduğu görülmüştür. Bu durum araştırmaya katılan bilgisayar öğretmenlerinin çoğunun 1 ile 6 yıl arasında öğretim deneyimine sahip olduğunu göstermektedir. Türkiye'de bilişim teknolojileri öğretmenlerini yetiştiren bölümlerin nispeten kısa bir geçmişe sahip olduğu göz önüne alındığında, bu bölümlerden mezun bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yaklaşık 9-10 yıldır görev yaptığı söylenebilir. Fakat araştırmanın yapıldığı yıl (2009) esas alındığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin 7 yıl ile sınırlı olduğu düşünülebilir. Ayrıca üniversitelerde bilişim teknolojileri öğretmenlerini yetiştiren bölümlerin açılmasından önce bu dersi yürütmek için diğer branşlardan hizmet içi eğitimlerle bilgisayar öğretmenleri yetiştirildiği göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle araştırmaya katılan 7 yıl ve daha fazla mesleki deneyime sahip öğretmenlerin diğer branşlardan bilişim teknolojileri branşına geçen öğretmenler olduğu düşünülebilir. Ayrıca, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 96,6 (n=338)'sının devlet okullarında ve % 3,4 (n=12)'nün özel okullarda görev yaptığı gözlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

İlköğretim Okulları Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için yenilenen “Bilişim Teknolojileri Dersi” öğretim programı ve bu programının ilköğretim okullarındaki uygulamasında yaşanan mevcut problemler göz önüne alınarak araştırmacı tarafından “İlköğretim Okulları Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi” geliştirilmiştir. Hazırlanan anket, internet üzerinden e-posta yoluyla ve öğretmen portallarından yararlanılarak bilişim teknolojileri öğretmenlerine ulaştırılmıştır.

Çalışma kapsamında kullanılmak üzere geliştirilen anketin hazırlanmasında ankette yer alan her bir maddenin katılımcılar için anlamlı ve somut ifadeler içermesine dikkat edilmiştir. Ayrıca ankette yer alan hiçbir maddenin katılımcılar tarafından yanlış olarak değerlendirilebilecek ifadeler içermemesine özen gösterilmiştir (Fink & Kosekoff, 1998).

Geliştirilen anket araştırmanın katılımcılarından hem nitel hem de nicel veriler elde etmeye yönelik olarak hazırlanmış üç temel bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümü, araştırmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin demografik bilgilerini (cinsiyet, mesleki deneyim, haftalık çalışma saatleri, vb.) elde etmeye yönelik olarak hazırlanmış 11 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümde yer alan maddeler aracılığıyla katılımcılara yönelik tanımlayıcı bilgileri elde etmek hedeflenmiştir. Anketin ikinci bölümü, bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yenilenen öğretim programına ve bu programın ilköğretim okullarında uygulamasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesini sağlayan 29 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümde yer alan her bir madde Likert tipi 5 seçenekten oluşmaktadır. Seçenekler birden beşe kadar puanlandırılmış ve her bir madde olumlu ya da olumsuz ifade içermesine bağlı olarak 5 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Anketin üçüncü bölümü; bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yenilenen öğretim programı ile ders işleyişlerinde ne tür değişiklikler yaptıklarını ve öğrencilerin derse yönelik olarak sergiledikleri davranışlarda meydana gelen değişimleri değerlendirmeye yönelik 23 maddeden oluşmaktadır. Anketin bu bölümünde yer alan açık uçlu sorular yardımı ile bilişim teknolojileri öğretmenlerin mevcut durumu iyileştirmek için sundukları çözüm önerileri elde edilmeye çalışılmıştır. “İlköğretim Okulları Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi”nde yer alan maddelerin sayıları ve türleri Tablo 1’de detaylandırılmıştır.

“İlköğretim Okulları Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi”, araştırmacı tarafından ilgili literatürün taranması sonucu elde edilen bilgiler ışığında hazırlanmıştır (Deryakulu, 2005, 2006; Deryakulu, Olkun, 2007,

2008; Kabakçı, Kurt, Yıldırım, 2008; Seferoğlu, 2007). Ankette yer alan maddelerin bir kısmının, Timuçin, Öngöz ve Tatlı (2007) tarafından geliştirilen bir çalışmadan esinlenerek hazırlanmasına rağmen, maddelerin çoğunluğu araştırmacının bilişim teknolojileri öğretmeni olarak kendi deneyimlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 1. “İlköğretim Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi”nde Yer Alan Soruların Türleri ve Sayıları

Soru Türleri	Ankette Bulunduğu Bölüm	Sayısı
Çoktan Seçmeli Sorular	Bölüm 1	5
İki Cevaplı Sorular	Bölüm 1	4
Kısa Cevaplı Sorular	Bölüm 1	2
Likert Tipi Ölçek	Bölüm 2	29
Açık Uçlu Sorular	Bölüm 3	3
Listeleme Soruları	Bölüm 3	8
Seçmeli Sorular	Bölüm 3	12

Hazırlanan anket, öncelikle kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşlerinden gelen dönütler doğrultusunda düzeltmeler yapıldıktan sonra, anket geçerlilik ve güvenilirlik çalışması kapsamında, çalışma grubu dışında 50 kişilik bir bilişim teknolojileri öğretmeni grubuna uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda ölçeğin bütünü için güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha indeksi) 0,93 olarak hesaplanmıştır. Yapılan pilot uygulama sonucunda gerekli düzeltmeler yapılarak ankete son hali verilmiştir. Çalışma grubu ile gerçek uygulama sonucunda anketin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha indeksi) tekrar hesaplanmış ve bu değer 0,91 olarak bulunmuştur.

Çevrimiçi Tartışma Forumlarındaki Mesajların Analizi

Araştırmanın ikinci aşamasında bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından kullanılan çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan ve bilişim teknolojileri dersinin uygulama sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları temel sorunlarla ilgili ifadeleri içeren mesajların içeriklerinin analizi yapılmıştır. Bu yöntemle, araştırmanın birinci bölümünde elde edilen verileri destekleyici kanıtlar elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen çevrimiçi tartışma forumları, bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından mesleki deneyimlerini ve mesleki hayatlarında yaşadıkları sorunları paylaşmak ve tartışmak amacıyla gönüllük esasına dayalı olarak açılan forumlardır. Dolayısıyla bu çalışma kapsamında incelenen çevrimiçi tartışma forumlarına ve bu forumlarda paylaşımda bulunan bilişim teknolojileri öğretmenlerine araştırmacının herhangi bir müdahalesi söz konusu değildir.

Çalışma kapsamında her biri farklı sayıda kullanıcı ve mesaj içeren 2 çevrimiçi tartışma forumu incelenmiş ve bu forumlarda yer alan ve bilişim teknolojileri dersinin uygulama sürecine ilişkin ifadeleri içeren toplam 1266 mesajın içeriğinin analizi yapılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Çevrimiçi Tartışma Forumlarındaki Kullanıcı ve Mesaj Sayısının Dağılımı

Forum No	Mesaj Sayısı	Kullanıcı Sayısı
1 ^a	739	200
2 ^b	527	348
Toplam	1266	548

Not 1: Her bir çevrimiçi tartışma forumunda araştırma kapsamında incelenen mesajları içeren farklı bölümler yer aldığından dolayı tabloda belirtilen sayılar forumların farklı bölümlerinden elde edilen toplam mesaj (bilişim teknolojileri dersinin uygulanma sürecine ilişkin ifadeleri içeren) sayısını ifade etmektedir.

Not 2: a. <http://www.forum.memurlar.net>, b. <http://www.bilgisayarbilisim.net>

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde hem nitel hem de nicel yöntemlerin bir arada kullanılmasına imkân sağlayan karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Günümüzde eğitim alanında yapılan araştırmaların birçoğu hem nitel hem de nicel verilerin bir arada kullanılmasını sağlayan araştırma yöntemlerini kullanmakta ve bu özellik eğitim alanında yapılan araştırmalar için belirleyici bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır (Tashakkori & Teddlie, 1998).

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde aritmetik ortalama (\bar{x}), standart sapma (ss), frekans dağılımı (f) ve yüzde (%) gibi betimsel veri analiz teknikleri (Johnson & Christensen, 2004) kullanılırken elde edilen bilgilerin yorumlanmasında ise çıkarımsal istatistiksel yöntemler (tek-yönlü t-testi ve tek-yönlü varyans analizi) kullanılmıştır (Fraenkel & Wallen, 2006; Johnson & Christensen, 2004). Ankette yer alan açık uçlu sorular ve çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlar aracılığıyla elde edilen nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizi tekniği; metinlerin içeriklerinin objektif, sistematik ve nicel olarak tanımlanmasını sağlayan bir araştırma yöntemi olarak ifade edilebilir (Berelson, 1952). Araştırma sonucunda ankette yer alan açık uçlu sorular aracılığıyla elde edilen verilerin analizinde Miles & Huberman (1994) tarafından oluşturulan üç aşamalı bir yol izlenmiştir. Bu yöntemde ilk olarak elde edilen veriler araştırma soruları temel alınarak oluşturulan kategorilere göre kodlanarak gruplandırılmıştır. Daha sonra gruplandırılan veriler temalar şeklinde organize edilmiş ve son olarak da oluşturulan bu temalar üzerinden elde edilen verilerin yorumlanması yapılmıştır. Bilgisayar ortamı kullanılarak yapılan iletişimlerin içerik analizinde kullanılan standart bir

yöntem bulunmamaktadır (Hara, Bonk, Angeli, 2000). Bu nedenle araştırma sonucunda çevrimiçi tartışma forumlarındaki mesajlardan elde edilen verilerin içerik analizinde Henri (1992) tarafından önerilen yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemde öncelikli olarak her bir forum mesajı tündengelim yaklaşımı izlenerek araştırmacı tarafından belirlenen ve ankette yer alan bölümlerle paralel olarak oluşturulan kategorilere göre gruplandırılmış ve daha sonra oluşturulan temalar kullanılarak mesajların yorumlanması yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir.

Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programının İlköğretim Okullarında Uygulanışına İlişkin Öğretmen Görüşleri

“İlköğretim Okulları Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi”nde yer alan tutum ölçeği kullanılarak bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yenilen öğretim programına karşı algıları değerlendirilmiştir. Bu bölümde öğretmenlerin tutum ve görüşleri; (1) “Genel Olarak Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi”, (2) “Ders Saatlerinin Azaltılmasına Bağlı Değişimler” ve (3) “Dersin Seçmeli Bir Ders Olmasına Bağlı Değişimler” şeklinde üç alt başlık altında incelenmiştir. Tutum ölçeğinde yer alan alt bölümlerdeki her bir madde Likert tipi 5 seçenekten oluşmaktadır.

Genel Olarak Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi

Tutum ölçeğinde yer alan birinci bölüm ile bilişim teknolojileri öğretmenlerinin genel olarak yenilenen “Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programı”na ilişkin görüşlerinin ne olduğunu araştırmak amaçlanmaktadır. Tablo 3’te bilişim teknolojileri öğretmenlerinin genel olarak öğretim programının değerlendirilmesine yönelik görüşlerine ilişkin yüzde (%), frekans (F) ve aritmetik ortalama değerleri bulunmaktadır.

Öğretim programının geneline ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen genel ortalama değeri göz önüne alındığında ($\bar{x}=3,82$), bilişim teknolojileri öğretmenlerinin genel olarak yenilenen öğretim programına yönelik olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Genel Olarak Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

İfadeler (N=350)	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	\bar{X}
	% F	% F	% F	% F	% F	
1.Yeni öğretim programı bir önceki programa göre öğretmenler açısından uygulaması daha kolay bir programdır.	23,7 83	64,3 225	8,9 31	2,9 10	0,3 1	4,08
2.Yeni öğretim programı ile uygulamaya getirilen basamak ve seviyelendirme sistemi öğretim programının uygulanmasında kolaylık sağlamaktadır.	24,0 84	66,6 233	6,6 23	2,6 9	0,3 1	4,11
3.Yeni öğretim programı eski programda olmayan birçok yeniliği beraberinde getirmiştir.	26,0 91	57,7 202	13,7 48	2,0 7	0,6 2	4,07
4.Yeni öğretim programı zengin öğretim yöntemlerini içermekte ve bu sayede öğretmene programın uygulanmasında kolaylık sağlamaktadır.	11,7 41	57,1 200	27,1 95	3,7 13	0,3 1	3,76
5.Yeni öğretim programı, dersi işlerken öğretmeni yönlendirmede (rehberlik etmekte) olumlu özelliklere sahiptir.	18,6 65	66,6 233	11,4 40	2,6 9	0,9 3	3,99
6.Yeni öğretim programı, öğrencilerin günlük yaşamında kullanabilecekleri kazanımlara yer vermektedir.	14,0 49	66,0 231	15,7 55	4,0 14	0,3 1	3,89
7.Yeni öğretim programının içeriği öğrenciler için uygun değildir.	1,4 5	6,3 22	21,4 75	61,4 215	9,4 33	3,71
8.Yeni öğretim programı, içerdiği zengin öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretmenlere dersi işlerken esneklik sağlamaktadır.	8,6 30	58,6 205	27,4 96	4,6 16	0,9 3	3,69
9.Yeni öğretim programı hazırlanırken, programın gerçek uygulayıcıları olan öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaçları göz ardı edilmiştir.	9,1 32	22,9 80	23,4 82	40,3 141	4,3 15	3,08

Araştırmaya katılan öğretmenler, yenilenen öğretim programının bir önceki programa göre uygulaması daha kolay ve daha yenilikçi bir program olduğunu düşünmektedirler. Özellikle yeni öğretim programıyla uygulamaya getirilen basamak ve seviyelendirme sistemi bu programın uygulanmasında öğretmenlere esneklik sağlamaktadır. Yeni öğretim programında

öğrencilerin günlük yaşamında kullanabilecekleri kazanımlara yer verilmesine rağmen programın hazırlanmasında öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarının göz önüne alınıp alınmadığı belirli değildir.

Ders Saatlerinin Azalmasına Bağlı Değişimler

Tutum ölçeğinde yer alan ikinci bölüm ile bilişim teknolojileri öğretmenlerinin ders saatlerinin azaltılmasına bağlı olarak meydana gelen değişimlere ilişkin görüşlerinin ne olduğunu araştırmak amaçlanmaktadır. Tablo 4'te bilişim teknolojileri öğretmenlerinin ders saatlerinin azaltılmasına bağlı değişimlere yönelik görüşlerine ilişkin yüzde (%), frekans (F) ve aritmetik ortalama değerleri bulunmaktadır.

Tablo 4. *Ders Saatlerinin Azaltılmasına Bağlı Değişimlere Yönelik Öğretmen Görüşleri*

İfadeler (N=350)	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor	\bar{X}
	% F	% F	% F	% F	% F	
1. Yeni öğretim programında yer alan etkinliklerin tamamlanması uzun zaman almaktadır.	26.3 92	68.0 238	4.9 17	0.6 2	0.3 1	4.19
2. Yeni öğretim programının içeriği planlanan zamanda bitirilebilecek şekilde tasarlanmıştır.	0.3 1	0.6 2	8.9 31	68.6 240	21.7 76	4.11
3. Bilişim Teknolojileri dersi için ayrılan süre gerekli olan bilgi ve becerilerin öğrencilere aktarılması için yeterlidir.	0.6 2	1.1 4	2.9 10	45.7 160	49.7 174	4.43
4. Ders saatlerinin azaltılması bilgisayar öğretmenlerinin zorunlu ders yüklerini doldurmalarını güçleştirmiştir.	65.1 228	29.1 102	3.4 12	1.7 6	0.6 2	4.57
5. Dersin 1 saate indirilmesi, öğretmenin ders işlerken kullandığı öğretim yöntem ve tekniklerini seçmede belirleyicidir.	42.6 149	49.1 172	6.3 22	1.4 5	0.6 2	4.32
6. Ders saatlerinin azaltılması öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki yaratarak öğrencilerin derse olan ilgilerinin azalmasına sebep olmuştur.	53.1 186	38.0 133	4.3 15	4.0 14	0.6 2	4.39
7. Ders saatinin azalması nedeniyle öğrencilerin bilgisayar ile uygulama yapmaları için yeterli zaman kalmamaktadır.	74.3 260	22.6 79	0.9 3	1.4 5	0.9 3	4.68

8.Ders saatlerinin azaltılmasıyla birlikte diğer branş öğretmenleri arasında dersin önemsiz olduğu kanısı yaygınlaşmaktadır.	63.1 221	32.3 113	2.3 8	1.4 5	0.9 3	4.55
9.Ders saatlerinin azaltılmasıyla birlikte öğrenciler arasında dersin önemsiz olduğu kanısı yaygınlaşmaktadır.	64.3 225	30.9 108	2.3 8	1.7 6	0.9 3	4.56
10.Ders saatinin azaltılması bilgisayar öğretmenlerinin mesleki motivasyonları olumsuz etkilenmektedir.	64.9 227	30.0 105	3.1 11	1.4 5	0.6 2	4.57
11.Ders saatinin azaltılması, yapılandırmacı yaklaşımı benimseyen yeni müfredat açısından uygun değildir.	58.0 203	34.3 120	6.3 22	1.1 4	0.3 1	4.49
12.Öğrencileri derse hazır hale getirmek için belli bir zaman harcanması gerektiğinden dersin işlenmesi için gerekli zaman kalmamaktadır.	55.7 195	37.1 130	4.9 17	1.7 6	0.6 2	4.46
13.Ders saatinin azaltılmasından dolayı derste yeterince uygulama yapılamaması öğrencilerin başarılarını olumsuz etkilemektedir.	60.3 211	35.7 125	1.4 5	2.0 7	0.6 2	4.53

Ders saatlerinin azaltılmasına bağlı değişimlere ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen genel ortalama değeri göz önüne alındığında ($\bar{x}=4,45$), bilişim teknolojileri öğretmenlerin ders saatlerinin azaltılması sonucu meydana gelen değişimlere yönelik olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmenler, Bilişim Teknolojileri dersinin haftalık ders saatlerinin azaltılmasıyla birlikte hem öğretmenler açısından hem de öğrenciler açısından olumsuzlukların oluştuğunu ifade etmektedirler. Yaşanan problemlerin başında öğretim programında önerilen ve planlanan etkinliklerin tamamlanabilmesi ve öğrencilerin sınıf içi uygulamaları yapabilmeleri için yeterli zamanın olmayışı gelmektedir. Diğer bir olumsuzluk ise ders saatlerinin azaltılmasına bağlı olarak öğrencilerin derse önemsiz ve gereksiz olarak algılamaya başlamaları ve bunun sonucu olarak başarılarının düşmesidir.

Dersin Seçmeli Bir Ders Olmasına Bağlı Değişimler

Tutum ölçeğinde yer alan üçüncü bölüm ile bilişim teknolojileri öğretmenlerinin dersin seçmeli bir ders kapsamına alınmasına bağlı olarak meydana gelen değişimlere ilişkin görüşlerinin ne olduğunu araştırmak amaçlanmaktadır. Tablo 5'te bilişim teknolojileri öğretmenlerinin dersin seçmeli bir ders olmasına bağlı değişimlere yönelik görüşlerine ilişkin yüzde (%), frekans (F) ve aritmetik ortalama değerleri bulunmaktadır.

Tablo 5. Dersin Seçmeli Bir Ders Olmasına Bağlı Değişimlere Yönelik Öğretmen Görüşleri

İfadeler (N=350)	Kesinlikle	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle	\bar{X}
	Katlıyorum	Katlıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Katılmıyorum	
	% F	% F	% F	% F	% F	
1.Bilişim Teknolojileri Dersi'nin seçmeli bir ders olması ve not ile değerlendirilmemesi dersin öneminin hâlâ anlaşılmadığının bir göstergesidir.	73.7 258	22.0 77	2.6 9	1.1 4	0.6 2	4.67
2.Öğrenci performansının not ile değerlendirilmemesi öğrencilerin derse karşı olan ilgi ve motivasyonlarını azaltmıştır.	68.3 239	27.1 95	2.6 9	1.1 4	0.9 3	4.61
3.Dersin not ile değerlendirilmemesi, öğrencilerin dersi bilgisayarda oyun oynama ve internete girme aracı olarak görmelerine sebep olmaktadır.	71.1 249	24.9 87	2.6 9	0.9 3	0.6 2	4.65
4.Dersin seçmeli bir ders olması, öğrencilerin ve diğer branş öğretmenlerinin dersi bir eğlence dersi olarak görmelerine sebep olmaktadır.	71.4 250	26.0 91	1.4 5	0.6 2	0.6 2	4.67
5.Bilişim Teknolojileri Dersi'nin verimliliğinin artırılabilmesi için ders zorunlu ders kapsamına alınmalıdır.	74.3 260	21.7 76	2.3 8	1.1 4	0.6 2	4.68
6.Bilişim Teknolojileri Dersi'nin seçmeli bir ders olması bilgisayar öğretmenlerinin performansını olumsuz yönde etkilemektedir.	64.3 225	28.3 99	5.4 19	1.4 5	0.6 2	4.54
7.Bilişim Teknolojileri Dersi'nin seçmeli bir ders olması öğrencilerin performansını olumsuz yönde etkilemektedir.	62.3 218	31.4 110	4.0 14	1.7 6	0.6 2	4.53

Dersin seçmeli bir ders olmasına bağlı değişimlere ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen genel ortalama değeri göz önüne alındığında ($\bar{x}=4,62$), bilişim teknolojileri öğretmenlerin dersin seçmeli bir ders kapsamına alınmasının sonucu meydana gelen değişimlere yönelik olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmenler, Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli olması ve dersin notunun karnede yer almıyor olması nedeniyle öğrenciler ve diğer branş öğretmenleri tarafından önemsenmediğini ifade etmişlerdir. Ders, seçmeli bir ders olması nedeniyle, öğrenciler tarafından oyun oynayabilecekleri bir eğlence dersi olarak

değerlendirilmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak öğrenciler derse gereken ilgiyi göstermemektedir. Ayrıca, bu durum öğrencilerin dersten beklentilerinin düşük olmasına sebep olmaktadır.

Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Haftalık Çalışma Saatleri

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2006b) "Yönetici ve Öğretmenlerin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararı (Karar No: 1/12/2006–2006/11350)" incelendiğinde branş öğretmenlerinin haftalık ders yükünün minimum 15 saat olduğu ifade edilmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen bilgiler ise bilişim teknolojileri öğretmenlerinin bu konuda büyük sıkıntılar yaşadıklarını göstermektedir. Çalışmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin bilişim teknolojileri dersine ait haftalık ders saatleri incelendiğinde, öğretmenlerin % 63,4'nün kendi branşlarında haftalık zorunlu çalışma saatlerini tamamlayamadıkları gözlenmiştir. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin % 22,6'sının kendi branşlarında haftalık ders yükünün 10 saatten az, % 40,9'nun 10 ile 15 saat arasında ve sadece % 36,6'sının 16 saat ve üzeri olduğu gözlenmiştir.

Çalışmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmenleri kendi branşlarında zorunlu ders saatlerini tamamlayamadıklarında branşları dışındaki diğer dersleri de yürütmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Zorunlu ders saatini dolduramayan öğretmenlerin % 47,3'ü; Beden Eğitimi, İngilizce, Görsel Sanatlar, Müzik, Teknoloji ve Tasarım, Matematik, Fen ve Teknoloji gibi dersleri de yürüttüklerini ifade etmişlerdir. Branş dışı verilen derslerin dağılımı incelendiğinde, bilişim teknolojileri öğretmenlerine en çok verilen ders seçmeli dersler (İlk Yardım, Trafik Eğitimi, Medya Okuryazarlığı, vb.) (% 21,6) olmakla beraber bu dersleri sırasıyla Müzik (% 14,8), Teknoloji-Tasarım (% 12,3) ve İngilizce (% 11,1) dersleri izlemektedir.

Bilişim Teknolojileri Dersinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretme ve öğrenme yöntem ve tekniklerinin neler olduğunu öğrenmek ve ders saatindeki değişimden sonra bu yöntem ve tekniklerde nasıl bir değişim meydana geldiğini araştırabilmek amacıyla hazırlanan anket aracılığıyla öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve teknikleri belirtmeleri ve eski ve yeni öğretim programındaki uygulamalarını karşılaştırmaları istenmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde ders saatinin kullanılan yöntem ve tekniklerin seçiminde önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6. *Bilişim Teknolojileri Ders Saatindeki Değişime Göre Öğretmenleri Kullandıkları Yöntem ve Tekniklerdeki Meydana Gelen Değişim*

Yöntem & Teknikler	Ders 2 saat iken		Ders 1 saat iken		Değişim			
	F	%	F	%	F	%		
Gösteri	288	82.3 %	259	74.0 %	↓	29	↓	8.3
Grup Çalışması	316	90.3 %	82	23.4 %	↓	234	↓	66.9
Proje Tabanlı Öğrenme	291	83.2 %	45	12.9 %	↓	246	↓	70.3
Düz Anlatım	174	49.7 %	331	94.6 %	↑	157	↑	44.9
Drama	158	45.2 %	12	3.3 %	↓	146	↓	41.9
Beyin Fırtınası	261	74.6 %	51	14.6 %	↓	210	↓	60.0
Soru ve Cevap	284	81.2 %	300	85.7 %	↑	16	↑	4.5
Çoklu Zekâ	193	55.1 %	24	6.8 %	↓	169	↓	48.3
Buluş Yoluyla Öğretim	265	75.7 %	45	12.8 %	↓	220	↓	62.9
Bütünleştirici Öğretim	194	55.4 %	36	10.2 %	↓	158	↓	45.2
Problem Çözme	260	74.3 %	52	14.8 %	↓	208	↓	59.5

Tablo 6 incelendiğinde bilişim teknolojileri ders saatlerinin düşürülmesiyle birlikte öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve tekniklerde oldukça büyük bir oranda değişim meydana geldiği görülmektedir. Bilişim Teknolojileri Dersi haftada 2 saat iken; grup çalışması (%90,3), proje tabanlı öğrenme (%83,2) ve gösteri (% 82,3) en sık kullanılan yöntem ve teknikler olmasına rağmen ders saatlerinin azaltılmasıyla birlikte birçok öğretmen bu etkinlikler başta olmak üzere beyin fırtınası, problem çözme, buluş yoluyla öğretim ve çoklu zekâ gibi etkinliklerden büyük oranda vazgeçmek zorunda kalmışlardır. Bilişim Teknolojileri Ders saatlerinin azaltılmasından sonra düz anlatım (% 94,6), soru-cevap (% 85,7) ve gösterim (% 74,0) öğretmenler tarafından en sık kullanılan yöntem ve teknikler olmuşlardır.

Bilişim Teknolojileri Ders saatleri azaltıldıktan sonra kullandıkları yöntem ve tekniklerde değişim olduğunu söyleyen öğretmenlerden bu durumun sebeplerini açıklamaları istenmiştir. Araştırmaya katılan 350 bilişim teknolojileri öğretmenin 268 (% 76,6)'si ankette yer alan açık uçlu soruyu yanıtlarak kullanılan yöntem ve tekniklerdeki değişimin sebeplerini açıklamıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde meydana gelen değişimin en büyük sebebinin zaman yetersizliği olduğu gözlenmektedir.

Ankette yer alan açık uçlu soruya yanıt vererek derslerinde kullandıkları yöntem ve tekniklerde meydana gelen değişimi açıklayan 268 bilişim teknolojileri öğretmenin 254 (% 94,8)'ü ders için ayrılan süresin yetersiz olduğunu ve bu nedenle kısa sürede tamamlanabilen yöntem ve teknikleri kullanmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Fikir birliğine varılan bu noktada, bir bilişim teknolojileri öğretmenin yaptığı açıklama şu şekildedir:

“...Hızlı aksiyon filmleri gibi geçen Bilişim Teknolojileri dersinde öğretim yapmak gerçekten çok zor ve yorucu. Ders için ayrılan süre öyle yetersiz ki grup çalışması ve proje tabanlı öğrenme gibi uzun zaman gerektiren yöntemleri kullanmak neredeyse imkânsız. Konuyu en hızlı ve pratik nasıl anlatabilirim diye zamanla mücadele ediyorum...”

Başka bir öğretmenin açıklaması ise aşağıdaki gibidir:

“...Bilişim Teknolojileri dersi haftada 2 saat iken her şey daha kolaydı. Zaman sınırlılığı olmadığı için konuları farklı yöntem ve teknikler kullanarak öğrencilere aktarabiliyordum. Şimdi ise zaman yetersizliğinden dolayı neredeyse sadece düz anlatım ve gösterim yöntemlerini kullanabiliyorum...”

Araştırma sonucunda elde edilen önemli diğer bir sonuç da ders süresinin kısıtlı olmasından dolayı öğrencilerin derste uygulama yapmak için yeterli zamanlarının olmayışıdır. Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin birçoğu (n=244) ders için ayrılan sürenin neredeyse tamamını konuyu öğrencilere aktarabilmek amacıyla kendileri kullanmak zorunda kaldıklarını ve bu nedenle öğrencilere uygulama yapmak için yeterli zamanın kalmadığını ifade etmişlerdir. Bilişim Teknolojileri öğretmenleri bu durumun, uygulamanın çok önemli bir yere sahip olduğu bir derste verimliliği azalttığını ve bunun öğrencilerin başarısını olumsuz yönde etkilediğini açıklamışlardır. Bu konuda bir bilişim teknolojileri öğretmenin yaptığı açıklama şu şekildedir:

“...Bilişim Teknolojileri dersinde uygulama yapmanın ne kadar önemli olduğu gerçeğine rağmen zaman yetersizliğinden dolayı öğrencilerin derste uygulama yapmaları neredeyse imkânsız hale geldi. Teorik bilgilerin kalıcılığını sağlayabilmek için uygulama yapılması şart; fakat böyle kısıtlı bir sürede bunu başarabilmek mümkün değil. Mesleğiniz ne olursa olsun mutlaka bilgisayar ve bilişim alanında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalısınız. Fakat ders için ayrılan kısıtlı sürede öğrencilere bu bilgi ve beceriler nasıl kazandırılabilir? Gerçekten düşündürücü...”

Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin derste kullandıkları yöntem ve tekniklerde meydana gelen değişimin önemli bir sebebi de öğretmenlerin bir ders saati için ayrılan sürenin belirli bir kısmını öğrencilerin bilgisayar sınıfına alınması, öğrencilerin yerleşimi, yoklamanın alınması, bilgisayarların açılması ve öğrencilerin derse hazır konuma getirilmesi gibi ders dışı etkinliklere ayırmak zorunda kalmalarıdır. Bu nedenle de ders için ayrılan sınırlı ders saatleri öğretim programında belirtilen etkinlikleri tamamlamak ve dersin işlenişinde farklı yöntem ve teknikleri kullanmak için yeterli olmamaktadır.

Yapılan araştırma kapsamında, bilişim teknolojileri öğretmenlerinin öğrencileri derse hazır konuma getirmek için ne kadar zaman harcadıkları

sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar öğretmenlerin derse hazırlık amacıyla harcadıkları bu zamanın kısıtlı olan ders süresini daha da yetersiz hale getirdiğini ortaya koymuştur. Araştırmaya katılan 350 bilişim teknolojileri öğretmenin 181 (% 52, 7)'i öğrencileri derse hazırlamak için 6 ile 10 dakika arası süreye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 129 (% 36,9)'u 1 ile 5 dakika arası bir sürenin öğrencileri derse hazırlamak için kendilerine yeterli olduğunu ifade ederken, sadece 40 (% 11,4)'ı 10 dakikadan daha fazla süreye ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonucunda elde edilen diğer önemli bir sonuç da okulların teknik alt yapısının yetersiz olması ve bu durumun Bilişim Teknolojileri dersinin işlenişini belirlemede ve kullanılan yöntem ve teknikleri seçmede önemli bir faktör olduğudur. Araştırmaya katılan 350 öğretmenin 113'ü okullarda bilgisayar sınıflarının hem teknik özellikler açısından hem de bilgisayar sayısı bakımından yetersiz olduğunu ve bu durumun Bilişim Teknolojileri Dersi'nin verimli bir şekilde işlenmesine engel olduğunu ifade etmişlerdir. Okullardaki teknik alt yapısının yetersiz olmasının oluşturduğu diğer bir sorun ise bilişim teknolojileri öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada problem yaşamalarıdır. Bilişim teknolojileri öğretmenleri, birçok okulda sınıfların kalabalık olduğunu ve bilgisayar sayısının yetersiz olmasından dolayı bir bilgisayarı 2 ya da 3 öğrencinin paylaşmak zorunda olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda öğrencileri kontrol etmenin zorlaştığı ve buna bağlı olarak sınıfta disiplin problemleri yaşandığı belirtilmiştir. Bu konuda sıkıntı yaşadığını belirten bilişim teknolojileri öğretmenlerinin görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

"...Çalıştığım okuldaki bilgisayar laboratuvarım 1998 yılında I. Faz kapsamında kurulmuş bir sınıf ve sınıftaki bilgisayarların neredeyse tamamı miadını doldurmuş ve kullanılamaz durumda. Bilgisayarlar çok eski olduğu için açılmaları 5-10 dakikayı buluyor. Öğrencileri derse hazırlamak ve sınıf düzenini sağlamak için de 5-10 dakika harcamak zorunda kalıyorum. Böylelikle ders süresinin yarısı zaten bitmiş oluyor. Böyle bir durumda farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmamı nasıl bekleyebilirsiniz ki?"

"...Bilgisayar sınıfımda sadece 15 tane bilgisayarım var ve hepsi eski teknoloji ve sürekli bakım ve tamir gerektiriyor. Bilgisayarlar çok yavaş ve güncel programların kullanılabilmesi için kapasiteleri yetersiz. Ayrıca her sınıfta neredeyse 40-45 öğrenci var. Bu durumda bir bilgisayarı üç öğrenci paylaşmak zorunda kalıyor. Öğrenciler bilgisayarı biraz daha fazla kullanabilmek için sürekli birbirleri ile mücadele içindeler. Böyle bir durumda öğrencileri kontrol etmek ve sınıfta disiplini sağlamak neredeyse imkânsız hale geliyor..."

Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Dersin Niteliğine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmenlerinden ilköğretim birinci ve ikinci kademede Bilişim Teknolojileri dersinin niteliğine ilişkin (haftalık ders saati ve dersin zorunlu ya da seçmeli olma durumu) görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin bu konu hakkındaki düşünceleri Tablo 7'de özetlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde, bilişim teknolojileri öğretmenlerinin dersin niteliğine ilişkin görüşlerin ilköğretim okullarında uygulanan mevcut durumdan çok farklı olduğu açıkça görülmektedir. Bilişim Teknolojileri dersi için ayrılan haftalık ders saati ele alındığında öğretmenlerin vardığı ortak nokta ilköğretimin her kademesinde dersin haftada en az iki saat olmasıdır.

Tablo 7. Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Bilişim Teknolojileri Dersinin Niteliğine İlişkin Görüşleri

Seviye	Haftalık Ders Saati					Dersin Durumu	
	Olmamalı	1 Saat	2 Saat	3 Saat	4 Saat	Zorunlu	Seçmeli
1	% 14.9	% 24.9	% 58.3	% 1.4	% 0.6	% 31.4	% 53.7
2	% 14.9	% 24.9	% 58.3	% 1.4	% 0.6	% 31.4	% 53.7
3	%14.9	% 24.9	% 58.3	% 1.4	% 0.6	% 31.4	% 53.7
4	---	---	% 82.6	% 12.9	% 4.6	% 97.1	% 2.9
5	---	---	% 82.6	% 12.9	% 4.6	% 97.1	% 2.9
6	---	---	% 63.7	% 22.6	% 13.7	% 97.7	% 2.3
7	---	---	% 63.7	% 22.6	% 13.7	% 97.7	% 2.3
8	---	---	% 63.7	% 22.6	% 13.7	% 97.7	% 2.3

Araştırmaya katılan 350 bilişim teknolojileri öğretmenin 211 (% 58,3)'i birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda; 289 (% 82,6)'u dördüncü ve beşinci sınıflarda ve 223 (% 63,7)'ü altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarda Bilişim Teknolojileri dersinin haftada en az iki saat olması gerektiğini düşünmektedirler. Dikkat çeken diğer önemli bir nokta ise 52 (%14,9) bilişim teknolojileri öğretmenin ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü kademede Bilişim Teknolojileri dersinin olmaması gerektiğini düşünmeleridir.

Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli veya zorunlu bir ders olma durumu ele alındığında ise araştırmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmenlerin ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü kademede dersin seçmeli bir ders olması yönünde ve dördüncü kademeden itibaren ise zorunlu bir ders olması yönünde fikir bildirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin % 53,7

(n=188)'si birinci, ikinci ve üçüncü kademedeki dersin seçmeli bir olmasını istediklerini belirtirken, dördüncü kademedeki dersin zorunlu bir ders olmasını istemektedirler. Öğretmenlerin % 97,1 (N=340)'i dördüncü ve beşinci kademedeki; % 97,7 (n=342)'si altıncı, yedinci ve sekizinci kademedeki dersin zorunlu bir ders olması gerektiği yönünde fikir bildirmektedirler.

Bilişim Teknolojileri Dersinin Niteliğinin Öğrenci Davranışları Üzerindeki Etkisi

Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli bir ders olması, öğrencilerin performanslarının not ile değerlendirilmemesi, dersin notunun karnede yer almıyor oluşu ve ders için ayrılan sürenin yetersiz oluşu birçok problemi beraberinde getirmektedir. Yaşanan olumsuzlukların başında da öğrencilerin Bilişim Teknolojileri dersine karşı geliştirdikleri olumsuz tutumlar gelmektedir. Dersin notunun karnede yer almaması ve ders süresinin kısıtlı olması öğrencilerin derse bakışını olumsuz etkilemekte ve bu durumun bir sonucu olarak öğrenciler derse gereken ilgiyi göstermemekte, derse diğer derslerle kıyaslayarak önemsiz olduğunu düşünmekte ve bu dersten beklentileri düşük olmaktadır.

Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli bir ders olması ve ders saatlerinin azaltılmasından sonra öğrencilerin derse yönelik davranışlarında ve tutumlarında eskiye kıyasla ne tür değişiklikler olduğunu açıklamaları istenen öğretmenlerin verdikleri cevaplar öğretmenlerin bu konuda çok büyük sıkıntılar yaşadıklarını göstermektedir. Ankette yer alan açık uçlu soruya yanıt vererek öğrencilerde meydana gelen değişimi açıklayan 262 öğretmenden 247 (% 94,3)'si Bilişim Teknolojileri dersinin niteliğinin öğrenci davranışları üzerinde olumsuz bir etki yarattığını ve öğrencilerin derse karşı ilgisiz bir tavır sergilediklerini belirtmiştir. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“...Öğrenciler Bilişim Teknolojileri dersinin karnede yer almayacağını öğrendikten sonra öğrenci üzerinde hiçbir yaptırım gücümüz kalmadı. Dersin not kaygısı olmadığı için derse ve öğretmeni ciddiye almıyorlar, derse takip etmiyorlar, verilen etkinlikleri yapmıyorlar ve bunun gibi bir sürü problem. Öğrenciler, Bilişim Teknolojileri dersini sadece eğlence derse olarak görmeye başladılar ve dersteki tek amaçları oyun oynamak ve birbirleri ile konuşmak...”

“...Bilişim Teknolojileri derse seçmeli bir ders olduğu için hem öğrenciler tarafından hem de diğer öğretmenler ve idareciler tarafından

önemsiz bir ders olarak görülüyor ve dersi kimse ciddiye almak istemiyor. Ders saatini yetersiz olması ve dersin notunun karnede yer almaması öğrencilerin derse karşı ilgisiz davranmalarına sebep oluyor. Öğrenciler bilgisayar sınıfına geldiklerinde akıllarında sadece oyun oluyor...”

Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli bir ders olması ve ders saatinin yetersiz olmasından dolayı yaşanan diğer bir olumsuzluk ise öğretmenlerin sınıfta disiplini sağlamada problemler yaşamalarıdır. Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri dersini bir ders olarak değil de oyun oynama ve interneti kullanma aracı olarak görmelerinin sonucu olarak öğretmenler sınıfta öğrencileri kontrol etmekte büyük sıkıntılar yaşamaktadır. Öğrencilerde meydana gelen değişimleri açıklayan 167 öğretmen, dersin seçmeli bir ders olmasından dolayı öğrenciler üzerinde herhangi bir yaptırım güçlerinin kalmadığını ve bu durumda öğrencileri kontrol etmenin neredeyse imkânsız hale geldiğini ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“...Bir öğretmen olarak kendimi çok çaresiz hissediyorum. Öğrencilerin beni ve dersimi önemsemeleri ve ciddiye almaları için onlar üzerinde hiçbir yaptırım gücüm yok. Öğrencilerin ilgisini çekebilmek ve onları derse karşı motive edebilmek için her seferinde farklı bir yöntem kullanmaya çalışıyorum; fakat dönüp baktığımda yaptığım her şeyin boş bir çaba olduğunu görüyorum...”

“...Dersin not kaygısı olmadığı için öğrenciler dersi ciddiye almak istemiyorlar. Sınıfta bir öğretmen olarak sen ne dersin de onlar yine kendi bildiklerini yapıyorlar. Öğrenciler bilgisayar sınıfına geldiklerinde başka bir dünyaya gelmiş gibi hissediyorlar ve başka derslerde yapamadıklarını bu derste özgürce yapabileceklerini düşünüyorlar. Öğrenciler bazen sınıfta öğretmenin varlığını bile unutuyorlar ve öğretmen ne kadar çabalarsa çabalasın sınıfta düzeni sağlaması imkânsız duruma geliyor...”

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli bir ders olmasının ve ders saatlerinin azaltılmasının öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu konusunda fikir birliğine varmasına rağmen, ankette yer alan açık uçlu soruya yanıt veren 262 öğretmenden sadece 15 (% 5,7)'i ders süresinin azaltılmasından sonra öğrencilerin derse yönelik tutumlarında herhangi bir değişimin olmadığını ifade etmiştir. Ancak öğrenci davranışlarında değişim olmadığını söyleyen öğretmenler ise ders saatinin kısıtlı olmasından dolayı öğrencilerin derste yeterince uygulama yapamadıklarını ve bu durumun öğrenci başarısını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Çevrimiçi Tartışma Forumlarında Yer Alan Mesajlardan Elde Edilen Bulgular

Yapılan araştırma kapsamında, “İlköğretim Okulları Bilişim Teknolojileri Öğretmenleri Anketi” ile elde edilen sonuçları açıklayıcı ve destekleyici veriler elde etmek amacıyla bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından kullanılan çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan ve bilişim teknolojileri dersinin uygulama sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları temel sorunlarla ilgili ifadeleri içeren mesajların içeriklerinin analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajların neredeyse yarısının (N=543, % 42,9), öğretmenler tarafından ifade edilen problem durumlarını içerdiği tespit edilmiştir. Bazı forum mesajlarında birden fazla problem durumu ifade edildiği için 543 adet mesajdan toplam 709 adet problem durumu tespit edilmiştir. Tespit edilen problem durumları, Bilişim Teknolojileri dersinin verimliliğini etkileyen üç temel faktör altında gruplandırılmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. Çevrimiçi Tartışma Forumlarındaki Belirtilen Problem Durumlarının Dağılımı

Faktörler	F	%
Bilişim Teknolojileri Dersinin Niteliği	316	44.5
Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Rol Çatışması	262	37.0
Okullardaki Teknik Alt Yapının Yetersizliği	131	18.5
Toplam	709	100

Bilişim Teknolojileri Dersinin Niteliğine İlişkin Bulgular

Tablo 8.’de görüldüğü gibi, çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlarda en fazla ifade edilen problem durumu Bilişim Teknolojileri dersinin niteliğine ilişkin ifadelerdir (F=316, % 44,5). Bilişim Teknolojileri öğretmenleri; dersin seçmeli bir ders oluşunun, dersin karnede notunun yer almıyor oluşunun ve ders için ayrılan kısıtlı sürenin birçok olumsuzluğu beraberinde getirdiğini ifade ederken bu tür olumsuzlukları dersin verimliliğini etkileyen en önemli faktör olarak görmektedirler.

Çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlarda en sık ifade edilen problem durumlarından bir tanesi Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli bir ders olmasından ve ders için ayrılan sürenin kısıtlı olmasından dolayı öğrencilerin derse karşı olumsuz tutum geliştirmeleri ve dersi diğer zorunlu derslere kıyasla önemsiz görmeleridir. Ayrıca, mesajlarda belirtilen diğer önemli bir nokta ise, Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli bir ders oluşundan dolayı öğretmenlerin öğrenciler üzerinde herhangi bir yaptırım

güçlerinin kalmadığı ve buna bağlı olarak da sınıf içinde öğrencileri kontrol etmenin ve disiplini sağlamanın güçleştiğidir. Bilişim Teknolojileri öğretmenleri, bu tür olumsuzlukların hem öğrencilerin ders başarılarını hem de kendilerinin mesleki motivasyonlarını ve performanslarını olumsuz olarak etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“...Öğrenciler artık ne dersi ne de dersin öğretmenini önemsiyorlar. Bilgisayar laboratuvarına geldiklerinde tek amaçları oyun oynamak ve İnternet’te gezinmek. Dersin seçmeli bir ders olduğunu ve karnede notunun olmadığını bildikleri için bu ders kapsamında istedikleri her şeyi özgürce yapabileceklerini düşünüyorlar. Öğretmeni ciddiye almıyorlar ve öğretmen sınıfta ne derse desin, öğrenciler yine bildiklerini yapıyorlar...”

“...Öğrencilere bilgisayar sınıfına geldiklerinde kendilerini başka bir dünyada hissediyorlar. Diğer derslerde bulamadıkları özgürlüğü bu derste bulmak istiyorlar. Sınıfa geldiklerinde öğretmeni dinlemek istemiyorlar ve bazen sınıfta öğretmenin varlığını bile unutuyorlar. Derste tek düşünceleri bir an önce bilgisayarı açıp oyun oynamak ya da kendi istedikleri şeyleri uygulamak...”

Forum mesajlarının içeriğinin analizinden elde edilen diğer önemli bir bulgu ise Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin ders kapsamında yapılan değişikliklerin günümüz gereksinimleri ile çeliştiğini düşünmeleridir. Öğretmenler, bilgi çağında yaşadığımızı ve buna bağlı olarak gelecek neslin bilişim alanında daha fazla bilgi ve beceriye ihtiyaç duyacaklarını düşündüklerini; fakat Bilişim Teknolojileri dersi için ayrılan sürenin azaltılmasının ve dersin seçmeli bir ders kapsamına alınmasının gereken bilgi ve beceriyi öğrencilere aktarabilmek için bir büyük engel teşkil ettiğini belirtmektedirler. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“...Bilgisayar ve bilgi çağında olduğumuzdan bahsediyoruz, eğitimde teknoloji ve bilgisayar destekli eğitimden bahsediyoruz ama uygulamaya geldiği zaman bu söylenenlerin, yapılan politikaların sadece lafta kaldığını görüyoruz. Okulları bilgisayarlarla donatıp sonra da ders saatlerini indirmek, dersi seçmeli yapmak, karneye etki etmeyecek kadar çocuğun gözünde önemsiz hale getirmek paraların boşa gitmesinden, o bilgisayarların atıl kalmasından başka bir işe yaramayacaktır. Yetkililer bu dersin önemine inanmazlarsa (ki yapılan uygulamalar bunu gösteriyor) öğrenciler nasıl inanacaklar?”

Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Yaşadığı Rol Çatışmasına İlişkin Bulgular

Tablo 8’de görüldüğü gibi, çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlarda ikinci olarak en fazla ifade edilen problem durumu Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin yaşadığı rol çatışmasına ilişkin ifadelerdir (F=262, % 37,0). Bilişim Teknolojileri öğretmenleri; mesleki yaşamlarında kendilerinden pek çok sorumluluğu yerine getirmeleri beklendiğini ve çoğu zaman kendilerinden beklenen sorumlulukların iş tanımlarında yer almayan görev ve sorumluluklar olduklarını ifade etmişlerdir.

Çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlarda en sık ifade edilen problem durumlarından bir tanesi Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin öğretim sorumlulukları dışında okuldaki bilgisayarların bakım-onarımı ile ilgilenmek, okulun ağ yapısını kurmak, okulun web sitesinin oluşturmak gibi sorumlulukları üstlenmek zorunda kaldıklarıdır. Bilişim Teknolojileri öğretmenleri, çalıştıkları kurumlarda kendilerinin bir tamirci ya da teknik servis olarak görüldüklerini ve gerçek sorumlulukları olan öğretmenliğin genellikle ikinci plana atıldığını ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“...Gerçekten pişman oldum bilişim teknolojileri öğretmeni olduğuma. Göreve başlayalı sadece iki yıl oldu ama sanki on yıl geçmiş gibi hissediyorum. En çok kızdığım şey bize tamirci gözüyle bakılması. Okulun tamir işleri yetmezmiş gibi de öğretmen evinin bilgisayarlarının tamir işlerine bakmak zorunda kalıyorum. Artık gerçekten meslek değiştirmek istiyorum. Lütfen herkes duysun artık! Biz tamirci değil, eğitimciyiz!”

“...Bence bütün bilişim teknolojileri öğretmenlerinin sorunları aynı: teknik servis olarak görülmemiz. Hâlbuki bizde diğer öğretmenler gibi dersimize girip çıkmak istiyoruz. Öğrencilere bir şeyler öğretmek istiyoruz. Ama olmuyor...”

“...Gerçeği söylemek gerekirse bilişim teknolojileri öğretmenleri okullarda bilgisayar üzerinde her işi (tamir de dâhil) bedava yapacak elemanlar topluluğu olarak görülüyor. Bu yüzden eğitim fakültesinin bitirilmesine de gerek yok. Teknik bilgisi yeterli ise kâfi. Okulun ve öğretmenlerin bilgisayarlarını tamir edebilecek, okulun web sayfasını tasarlayacak bir de okulun İnternet ile ilgili sorunlarını çözebilecek herkes bilgisayar öğretmeni olabilir...”

Çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajların içeriğinin analizinden elde edilen diğer önemli bir bulgu ise Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin öğretim faaliyetleri dışındaki diğer görevlerden sorumlu tutulmalarına rağmen yaptıkları ekstra işlerin takdir ve beğeni toplamamasıdır. Bu durumun bir sonucu olarak öğretmenler kendilerini ve

yaptıkları işleri değersiz ve önemsiz hissettiklerini belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“Öğretmenliğimin üçüncü senesindeyim. Öğretmenliği özellikle de bilişim teknolojileri öğretmenliğini isteyerek seçtim. Ama ilk seneki idealizmden eser kalmadı. Bir kere çok çalışıyorsunuz, üzerinize düşmeyen görevleri bile yapıyorsunuz ama emeğinizin karşılığını kesinlikle alamıyorsunuz. Yaptığınız iş kimsenin gözüne görünmediği gibi saygı da gösterilmiyor. Bilişim teknolojileri öğretmeni her daim dersinden alınıp okulun ve diğer öğretmenlerin işlerini yapabilir zihniyeti mevcut. Okulun web sitesini yaptım ki dışarıda 500 dolara yaptırılmazlar teşekkürü bırakın toplantı da sık güncellenmediği için eleştirildim. Yanlış anlaşılmasın parayla bir derdim yok ama çalışanların takdire ihtiyacı vardır. Şimdi ne oldu sınıfa giderken ayaklarım geri geri gidiyor. Üçüncü senede insan emekli olmak ister mi ama ben istiyorum. Çocukları da onlara bir şeyler öğretmeyi de seviyorum ama bu şartlar altında değil. Bu yazılanları sadece biz değil asıl ilgili olan kişiler okumalı. Biz sadece okuyup yalnız olmadığımızı görüyoruz fazlası yok. Birileri duysun artık sesimizi...”

Okullardaki Teknik Alt Yapının Yetersizliğine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de görüldüğü gibi, çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlarda üçüncü olarak en fazla ifade edilen problem durumu verimli bir şekilde ders işleyebilmek için ilköğretim okullarının yeterli teknik alt yapıya sahip olmamasına ilişkin ifadelerdir (F=131, % 18,5). Bilişim Teknolojileri öğretmenleri; birçok okulun bilgisayar sınıflarının hem donanımsal hem de yazılımsal açıdan çok eksik ve yetersiz olduğunu ve okullarda var olan bilgisayarların günümüz teknolojisine göre çok düşük hızda ya da çok düşük özellikte olduğunu ifade ederken bu tür sorunların amaçlanan verime ulaşmada büyük bir engel teşkil ettiğini belirtmektedirler. Teknik alt yapı konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şöyledir:

“...Bilgisayar sınıfımda sadece on üç tane bilgisayar var ve bunların yedi tanesinde Windows 3.1 diğer altı tanesinde ise Windows 95 var. 2000’li yıllarda yaşıyoruz ama biz hâlâ işletim sistemlerinin ilk sürümlerini kullanabiliyoruz. Bilgisayarların sistem özellikleri o kadar düşük ki yeni yazılımların yüklenmesi imkânsız. Bilgisayarların çoğunun klavyesi ya da faresi bozuk. Bu durumda uygulama gerektiren konuları bile (MS Word, MS Excel, vb.) tahtada yazarak anlatmak zorundayım...”

“...Söyler misiniz bana, 486 MMX bilgisayarlar mı yanarsanız 600 MB sabit disklerle mi? Yoksa hâlâ Windows 95 kurulu makinelerle ders

işlemenin dayanılmaz hazzını mı yaşarsınız? İnternet bağlantısı dersiniz bağlantı var ancak hızı çok düşük. Açıkçası durumumuz içler acısı...”

Çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajlarının içeriğinin analizinden elde edilen diğer önemli bir bulgu ise okullardaki teknik alt yapı yetersizliğinin Bilişim Teknolojileri dersinin seçmeli ders statüsü ve kısıtlı ders süresi göz önüne alındığında hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından daha büyük problemlere yol açtığıdır. Teknik alt yapının yetersiz olduğu okullarda kısıtlı ders süresi göz önüne alındığında öğretim programında hedeflenen amaçlara ulaşmanın ya çok zor ya da hiç mümkün olmayacağı öğretmenler tarafından ifade edilen diğer bir problem durumudur. Birçok okulda sınıfların kalabalık olmasından ve bilgisayar sınıflarında yeterli sayıda bilgisayar olmamasından dolayı bir bilgisayarı 2 ya da 3 öğrencinin paylaşmak zorunda kaldığı belirtilirken; bu durumda zaman yetersizliğinden dolayı öğrencilerin gerekli bilgi ve becerileri kazanmak için yeterince uygulama yapma fırsatlarının olmadığı ifade edilmiştir. Bu konu ile ilgili belirtilen görüşlerden bazıları şöyledir:

“...Arkadaşlar bilgisayar derslerinin okullarda bir saate düşmesine kesinlikle suskun kalmayalım. Aynı dönemde iki okulda birden çalıştım. Okulların bir tanesinde bilgisayar yoktu. Hayatında hiç bilgisayar görmeyen öğrencilere bilgisayar kullanmayı öğretmeye çalıştım. Görevlendirildiğim diğer okulda ise 15 dakikada açılan hantal bilgisayarlar vardı. Ben zaten ders saatimin yarısını bilgisayarları açmak ve sınıf disiplinini sağlamakla geçiriyorum. Bu durumda ne kadar verimli ders işleyebileceğimi siz düşünün...”

“...Okulumda her sınıfta neredeyse 50 – 60 öğrenci var ama bilgisayar sınıfımda sadece 13 tane 1999 yılından kalma bilgisayarlar var. Her gün 6 saat boyunca ders mi işliyorum yoksa işkence mi çekiyorum belli değil...”

TARTIŞMA VE SONUÇ

21. yüzyılın başlarından itibaren bilgi ve bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişmelere paralel olarak Türkiye; geleceğin bireylerini sürekli değişen ve gelişen, teknoloji odaklı ve bilgiyi esas alan bir çağa ayak uydurabilecek şekilde yetiştirmenin öneminin farkına varmış ve eğitim politikalarını bu doğrultuda yenilemeye başlamıştır. Yapılan çalışmalardan en önemlisi bilişim teknolojilerinin eğitime entegresini sağlamak amacıyla büyük yatırımlar yapılmasıdır. Fakat çalışma sonucunda elde edilen bilgiler ışığında söylenebilir ki, bilişim teknolojilerinin eğitim alanında kullanılmasına yönelik yapılan çalışmaların birçoğu sadece teoride başarılı olmuş gerçek uygulama düzeyinde ise istenilen sonuçlar elde edilememiştir. Bilgi ve bilgisayar teknolojilerinin eğitime sağladığı katkı yadsınmasa da bu alanda

yapılan yanlış planlamalar ve eğitim politikaları hem yapılan yatırımların maliyetini artırmakta hem de gerçek uygulama alanında istenilen sonuçları ve verimliliği üretememektedir (Wagner, Day, James, Kozma, Miller, Unwin, 2005). Araştırmanın sonuçları; Türkiye’nin bilişim teknolojilerini eğitime entegre etmek amacıyla yaptığı politikaları, eğitimin gerçek uygulayıcıları olan öğrenci ve öğretmenlerinin ihtiyaçlarını göz ardı ederek ve uygulama alanında karşılaşılabilecek sorunları öngörmeden hazırladığını ve bu nedenle bilişim teknolojileri eğitiminde istenilen sonuçları elde edemediğini göstermektedir. Bilişim teknolojileri eğitiminin ve bu teknolojinin eğitimin diğer alanlarında kullanılmasının sadece eğitim politikalarını yapmak ve gerekli teknolojik altyapıyı sağlamakla imkânsız olduğu ve bu alanda istenilen olumlu sonuçların elde edilmesinin öğretmen ve öğrencilerin gerçek uygulamadaki doyumlarına bağlı olduğu unutulmalıdır (Barnett, 2001; Patricas & Newton, 1999). Milli Eğitim Bakanlığı, bilişim teknolojileri alanında yapılan büyük yatırımlara rağmen, uygulamada istenilen olumlu sonuçlara ulaşılmaması üzerine eğitim politikalarında birtakım değişiklikler yapmış ve bilişim teknolojileri eğitiminin kalitesini artırmak ve bu alanda istenilen verimliliğe ulaşabilmek amacıyla 2006 yılında yeni bir öğretim programı geliştirmiştir. Bilişim teknolojileri eğitiminde iyi hazırlanmış bir öğretim programının önemi inkâr edilemez bir gerçektir (Akbaba-Altun, 2006). Fakat araştırma sonuçları, geliştirilen yeni öğretim programı ile bu alandaki sorunlara istenilen çözümlerin üretilmediğini hatta geliştirilen programın uygulamada hem öğretmenler hem de öğrenciler açısından yeni problemlerin oluşmasına neden olduğunu göstermektedir.

Yenilenen öğretim programıyla birlikte, ilköğretim okullarında yürütülmekte olan “Bilişim Teknolojileri Dersi” seçmeli ders kapsamına alınmış ve ders için ayrılan süre azaltılmıştır. Araştırma sonuçları; Bilişim Teknolojileri Dersi’nin seçmeli oluşu, öğrenci performansının not ile değerlendirilmemesi, dersin notunun karnede yer almıyor oluşu ve ders süresinin az oluşunun programın uygulanmasında güçlükler açan birçok olumsuzluğu beraberinde getirdiğini göstermektedir. Dersin seçmeli bir ders haline getirilmesi sonucunda öğrenciler, veliler ve hatta okul yöneticileri ve diğer branş öğretmenleri dersi önemsiz bir ders gibi görmeye başlamışlardır. Bu durumun bir sonucu olarak, öğrencilerin derse bakışı değişmekte, öğrenciler derse gereken ilgiyi göstermemekte ve öğrencilerin dersten beklentileri düşük olmaktadır. Bilişim teknolojileri alanında yapılan diğer araştırmalar incelendiğinde benzer sonuçların elde edildiği görülmektedir. Deryakulu & Olkun (2007) tarafından bilişim teknolojileri öğretmenlerinin mesleki motivasyonları üzerine yapılan bir araştırma, dersin seçmeli bir ders

oluşunun öğrencilerin derse bakışını olumsuz olarak etkilediğini ve öğrencilerin dersi önemsiz olarak görmelerine sebep olduğunu açıklamaktadır. Benzer şekilde, Seferoğlu (2007) dersin seçmeli statüsünün uygulamada birçok problemi beraberinde getirdiğini vurgulamaktadır. Araştırma sonuçlarını destekleyen diğer bir çalışmada ise bilişim teknolojileri dersinin notla değerlendirilmemesi sonucu olarak öğrencilerin bu dersi internette zaman geçirmek ve bilgisayar oyunlarını oynamak için düzenlenen bir aktivite olarak değerlendirmelerine sebep olduğunu göstermektedir (Deryakulu, 2006).

Yenilenen öğretim programıyla birlikte; “Bilişim Teknolojileri Dersi” için 1, 2 ve 3. sınıflarda haftada 1 ders saati, 4 ve 5. sınıflar için haftada 2 ders saati ve 6, 7 ve 8. sınıflar için haftada 1 ders saati ayrılmıştır. Araştırmanın sonuçları ders saatlerinde yapılan bu değişikliğin beraberinde birçok problemi getirdiğini göstermektedir. Öğretmenlerin ders için ayrılan sürenin bir kısmını öğrencilerin bilgisayar sınıfına alınması, öğrencilerin yerleşimi, yoklamanın yapılması ve bilgisayarların açılması gibi ders dışı etkinliklere ayırmak zorunda kaldıkları göz önüne alındığında ders için ayrılan sürenin öğretim programında planlanan etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için yetersiz olduğu açıktır. Ayrıca, okullardaki teknik alt yapının yetersiz olması ve sınıfların kalabalık olması gibi faktörler de durumu daha da kötüleştirmekte ve bilişim teknolojileri öğretmenlerini daha büyük sıkıntılara sokmaktadır. Ders saatlerinin yetersiz oluşu öğrencilerin derse karşı olan tutum ve davranışlarını da olumsuz olarak etkilemektedir. Hendley, Stables, Stables (1996) tarafından yapılan bir araştırma göstermektedir ki, öğretim programlarında haftalık ders saati az olan dersler öğrenciler tarafından diğer derslere kıyasla daha önemsiz olarak kabul edilmekte ve öğrencilerin bu derse karşı ilgi ve motivasyonları düşük olmaktadır. Benzer şekilde Deryakulu (2006) ve Çakır (2008) tarafından yapılan çalışmalar, bilişim teknolojileri ders saatinin yetersiz olmasının öğretim programında planlanan etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi ve öğrencilere gerekli kazanımların verilebilmesi için büyük bir engel teşkil ettiğini göstermektedir.

Araştırma verilerine dayalı olarak elde edilen diğer önemli bir sonuç ise bilişim teknolojileri dersi için ayrılan sürenin azaltılmasıyla birlikte öğretmenlerin derslerinde kullandıkları öğretme-öğrenme yöntem ve tekniklerinde gözle görülür bir değişikliğin meydana gelmesidir. Öğretmenlerin ders haftada 2 saat iken kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri ile ders süresi haftada 1 saate indirildikten sonraki kullandıkları yöntem ve teknikler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ders süresinin azaltılmasıyla birlikte; proje tabanlı öğrenme, grup çalışması,

problem çözme, çoklu zekâya dayalı öğretim ve beyin fırtınası gibi öğrenci merkezli ve uzun zaman gerektiren öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılma oranları büyük ölçüde azalmıştır. Buna karşın, düz anlatım ve gösterim gibi kısa sürede tamamlanabilen ve öğretmen merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılma oranları artmıştır. Bilişim teknolojileri öğretmenleri, kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerinde meydana gelen değişiminin temel kaynağı olarak ders saatlerinin azaltılmasını göstermektedirler. Ayrıca, ders saatlerinin azaltılmasıyla birlikte öğrencilerin derste yeterince uygulama yapabilmeleri için yeterli zamanın kalmadığı da bir gerçektir. Timuçin, Öngöz ve Tatlı (2007) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş ve ders süresinin kısıtlı olmasına bağlı olarak bilişim teknolojileri öğretmenlerinin kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerini değiştirmek zorunda kaldıkları ve düz anlatım ve gösterim gibi daha kısa sürede tamamlanabilen yöntemleri tercih etmeye başladıkları vurgulanmıştır. Bilişim Teknolojileri Dersi için ayrılan sürenin azaltılmasıyla birlikte yaşanan diğer bir olumsuzluk ise öğretmenlerin zorunlu çalışma saatlerini tamamlamada problem yaşamalarıdır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2006b) öğretmenlerin haftalık çalışma saatlerini düzenleyen yönetmeliğine (1/12/2006 Tarih ve 2006/11350 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı) göre branş öğretmenlerinin haftalık 15 saat ders yükünü tamamlama zorunlulukları bulunmaktadır. Fakat araştırma sonucu göstermektedir ki, birçok bilişim teknolojileri öğretmeni çalıştığı okulda kendi branşında zorunlu çalışma saatini tamamlayamadığı için ya başka branş derslerini yürütmek zorunda kalmakta ya da başka bir okulda görevlendirilmektedir. Öğretmenler birden fazla okulda görevlendirildikleri durumda çalıştıkları kuruma adapte olmakta zorluk yaşamakta ve öğretim sürecinde verimli olamamaktadırlar.

Araştırma kapsamında kullanılan anket ve çevrimiçi tartışma forumlarında yer alan mesajların analizinden elde edilen sonuçta göre Bilişim Teknolojileri Dersinin verimli bir şekilde yürütülmesine engel teşkil eden diğer önemli bir faktör ise ilköğretim okullarının birçoğunun yeterli teknik alt yapıya sahip olmamalarıdır. Birçok ilköğretim okulunun bilgisayar sınıflarının hem donanımsal hem de yazılımsal açıdan çok eksik ve yetersiz olduğu ve okullarda var olan bilgisayarların günümüz teknolojisine göre çok düşük hızda ya da çok düşük konfigürasyon özelliklerine sahip olduğu ve bu tür sorunların amaçlanan verime ulaşmada büyük bir engel teşkil ettiğini açıktır. Deryakulu ve Olkun (2007) yaptıkları bir çalışmada gerekli teknolojik alt yapıya ve teknolojik desteğe sahip olmadan bilişim teknolojileri eğitiminde hedeflenen amaçlara ulaşmanın mümkün olmayacağından bahsetmektedirler. Aynı çalışmada, okullarda bulunan

yetersiz teknik alt yapının dersin seçmeli statüsü ve sınırlı ders saati ile bir araya geldiğinde bilişim teknolojileri dersinde istenilen verime ulaşmanın imkânsız olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde, bilişim teknolojilerinin eğitimde başarılı uygulamalarını inceleyen bir araştırmada dersin işlenebilmesi için gerekli kaynak materyallerin olmaması durumunda verimli öğrenmenin gerçekleşmeyeceği, bu durumun hem öğretmen hem de öğrenci açısından derse karşı bir direnç oluşmasına neden olacağı ifade edilmektedir (Granger, Morbey, Lothington, Owston, Wideman, 2002).

Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlardan bir tanesi de öğretmenlerin yaşadıkları rol çatışması ile ilişkilidir. Birçok öğretmenden mesleki yaşamlarında pek çok sorumluluğu yerine getirmeleri beklendiği ve çoğu zaman bu sorumlulukların öğretmenlerin iş tanımında yer almayan görev ve sorumluluklar oldukları bir gerçektir. Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin öğretim sorumlulukları dışında okuldaki bilgisayarların bakım-onarımı ile ilgilenmek, okulun ağ yapısını kurmak, okulun web sitesinin oluşturmak gibi sorumlulukları üstlenmek zorunda kaldıkları ve bu durum sonucunda gerçek sorumlulukları olan öğretmenliğin genellikle ikinci plana atıldığını elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu durum bilişim teknolojileri öğretmenlerinin mesleki yaşamlarında rol karmaşası yaşamalarına sebep olmaktadır. Rol karmaşası, bir bireyden aynı anda genellikle bir biri ile çelişen görevleri yerine getirmesi beklendiğinde oluşan bir durumdur (Brewer & Shapard, 2004). Yapılan birçok çalışmada rol karmaşasının mesleki yaşamda büyük bir stres kaynağı olduğu ve özellikle öğretmenlik mesleğinde tükenmişliğe sebep olduğu ifade edilmektedir (Brewer & Shapard, 2004; Friedman, 1991; Kyriacou, 2001; Schwab & Iwanicki, 1982; Schwab, Jackson, Schuler, 1986). Yapılan çalışmanın sonuçları göstermektedir ki bilişim teknolojileri öğretmenleri çalıştıkları kurumda sadece öğretmenlik görevini üstlenmemekte aynı zamanda kendilerinden beklenen diğer sorumlulukları da yerine getirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu durum, öğretmenlerde rol karmaşasına bağlı olarak mesleki yaşamdaki aşırı stresten kaynaklanan ve işinin gereklerini yerine getirememesi durumu olarak tanımlanabilen (Freudenberger, 1974, Akt. Deryakulu, 2006) tükenmişliğe neden olmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak da bilişim teknolojileri öğretmenleri mesleki yaşamlarında kendilerini değersiz ve başarısız hissetme ve yaptıkları işlerde istenilen verime ulaşamamaktadırlar.

Öte yandan programın uygulanmasında güçlüğü neden olan birçok olumsuzluğa rağmen yenilenen “İlköğretim Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programı” içerdiği kazanımlar ve öğretme-öğrenme etkinlikleri açısından olumlu özelliklere sahip olduğu ve bir önceki

programla karşılaştırıldığında alana katkı sağladığı göze çarpmaktadır. Yeni öğretim programında yer alan “yaparak yaşayarak öğrenme etkinlikleri” öğrencilerin bilişim teknolojileri alanına ait kazanımları gelişigüzel değil, bilinçli bir şekilde ve aşamalı olarak öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Yenilen öğretim programının uygulanışında karşılaşılan sorunları araştıran ve Seferoğlu (2007) tarafından yürütülen bir çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Söz konusu çalışmada programın uygulanışında karşılaşılan sorulara rağmen yeni programın kazanımlar, performans göstergeleri, örnek etkinlikler ve değerlendirme süreci açısından pek çok olumlu özelliğe sahip olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca; yeni öğretim programıyla uygulamaya getirilen basamak ve seviyelendirme sistemi, öğretme-öğrenme etkinliklerini birbirinden bağımsız bir hale getirmiş ve bu durum derse daha esnek bir yapı kazandırmıştır. Programın bu özelliği sayesinde bilişim teknolojileri öğretmenleri öğrenci seviyesini ve çalıştığı okulun koşullarını göz önüne alarak sınıf seviyesine bakmaksızın farklı basamakları seçebilmekte ve dersi esnek bir şekilde yürütebilmektedir.

İlköğretim okullarında görev yapan bilişim teknolojileri öğretmenlerinin yenilenen bilişim teknolojileri dersi öğretim programına ilişkin görüşleri doğrultusunda yenilenen öğretim programıyla öne çıkan değişikliklerin ilköğretim okullarında yürütülen bilgisayar eğitimini nasıl etkilediğinin araştırıldığı bu çalışmanın sonuçları yaşanan problemlerin açıklanmasında büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırma sonucunda; bilişim teknolojileri öğretmenlerinin ve öğrencilerin yeni öğretim programını nasıl algıladıkları, programın uygulanışında hangi tür sorunlarla karşı karşıya kaldığı ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin mevcut durumun iyileştirilmesi yönündeki önerileri hakkında bulgular elde edilmiştir. Dolayısıyla; bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim okullarında yürütülmekte olan “Bilişim Teknolojileri Dersi”nin gözden geçirilerek dersin daha verimli hale getirilmesi yönünde yapılacak olan çalışmalar için rehber niteliğindedir. Yapılacak olan çalışmalarda dikkat edilecek nokta ise öğretim programı ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun programın gerçek uygulayıcıları olan öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçları göz önüne alınmadığında harcanan emekler boşa gitmiş olacak ve hedeflenen amaçlara ulaşmada büyük kayıplar yaşanacaktır. Bilişim Teknolojileri Dersi kapsamında beklenen verime ulaşılabilmesi için öncelikle ders için ayrılan süre artırılmalı ve ders seçmeli ders kapsamından çıkarılarak dersin notunun karneye yansıtılması sağlanmalıdır. Ayrıca, okulların teknik alt yapı konusunda iyileştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Akbaba-Altun, S. (2004). Information Technology Classrooms and Elementary School Principals' Roles: Turkish Experience. *Education and Information Technologies*, 9 (3), 255-270.
- Akbaba-Altun, S. (2006). Complexity of Integrating Computer Technologies into Education in Turkey. *Educational Technology & Society*, Vol. 9 (1), 176-187.
- Akkoyunlu, B. (2002). Educational Technology in Turkey: Past, Present and Future. *Education Media International*, 39 (2), 165-174.
- Aktif Haber. (2006, Ocak 3). *Milli Eğitimden Çağ Dışı Karar*. [Online]: http://www.aktifhaber.com/read_news.php?nID=58026 adresinden 5 Mayıs 2007 tarihinde erişilmiştir.
- Aşkar, P., Usluel, Y. K., & Mumcu, F. K. (2006). Logistic Regression Modeling for Predicting Task-Related ICT Use in Teaching. *Educational Technology & Society*, 9 (2), 141-151.
- Barnett, H. (2001). *Successful K-12 technology planning: Ten essential elements*. Retrieved December 20, 2008, from ERIC Document Reproduction Service, ED457858.
- Bereiter, C. (2002). *Education and mind in the knowledge age*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Berelson, B. (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe, IL: Free Press.
- Brewer, E. W., & Shapard, L. (2004). Employee burnout: A meta-analysis of the relationship between age or years of experience. *Human Resource Development Review*, Vol. 3 (2), 102-123.
- Çakır, R. (2008). *Preservice and Inservice Basic Education Computer Teachers' Professional Growth in Terms of Their Perceptions of Teaching, Pedagogical Competencies and Subject Matter Knowledge*. Unpublished doctoral dissertation, METU, Ankara, Turkey.
- Deryakulu, D. (2005). Bilgisayar Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 19, 35-53.
- Deryakulu, D. (2006). Burnout in Turkish Computer Teachers: Problems and Predictors. *International Journal of Educational Reform*, 15 (3), 370-385.
- Deryakulu, D., & Olkun, S. (2007). Analysis of Computer Teachers' Online Discussion Forum Messages about Their Occupational Problems. *Educational Technology & Society*, 10 (4), 131-142.
- Deryakulu, D., & Olkun, S. (2008). Administrative Support and Supervision for Computer Teachers: Teachers' Professional Memories. *In Proceedings of World Conference on Educational Multimedia*,

- Hypermedia and Telecommunications 2008* (pp. 3407-3412). Chesapeake, VA: AACE.
- Fink, A., & Kosecoff, J. (1998). *How to conduct surveys: A step-by-step guide*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Fraenkel, J.R., & Wallen, N.E. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education (Sixth Edition)*. New York: McGraw-Hill Company.
- Friedman, I. A. (1991). High-and-low-burnout schools: School culture aspects of teacher burnout. *Journal of Educational Research, Vol. 84* (6), 325-333.
- Göktaş, Y. (2006). *The Current Status of Communication Technologies Integration into Schools of Teacher Education and K-12 in Turkey*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Göktaş, Y., & Yıldırım, Z. (2007). ICT Integration in Primary Education and Teacher Education Programs in Turkey and in EU Countries. *Education and Science, 32* (143), 55-67.
- Granger, C. A., Morbey, M. L., Lotherington, H., Owston, R. D., & Wideman, H. H. (2002). Factors contributing to teachers' successful implementation of IT. *Journal of Computer Assisted Learning, Vol. 18*, 480-488.
- Güçlü, A. (2006, Ocak 3). *Hani Bilişim Çağını Yakalayacaktık?* Milliyet İnternet.
- [Online]: <http://www.milliyet.com/2006/01/03/yazar/guclu.html> adresinden 20 Mayıs 2007 tarihinde erişilmiştir.
- Gülmez, S. (2006, Mayıs 29). Bilgisayar Eğitimi Sınıfta Kaldı. *Aksiyon Haftalık Haber Dergisi*, 599. [Online] <http://www.aksiyon.com.tr/detay.php?id=24379> adresinden 20 Mayıs 2007 tarihinde erişilmiştir.
- Gürbüz, T. (2004). *An Assessment of an On-line Course Environment Based on the Perceptions of Students and the Instructor: A Case Study*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Handley, D., Stables, S., & Stables, A. (1996). Pupils' Subject Preferences at Key Stage in South Wales. *Educational Studies, Vol. 22* (2), 177-186.
- Hara, N., Bonk, C. J., & Angeli, C. (2000). Content analysis of Online Discussion in An Applied Educational Psychology Course. *Instructional Science, Vol. 28*, 115-152.
- Harasim, L., Hiltz, S. R., Teles, L., & Turoff, M. (1995). *Learning networks: A field guide to teaching and learning on-line*. Cambridge, MA: MIT Press.

- Henri, F. (1992). Computer Conferencing and Content Analysis. In A.R. Kaye, ed., *Collaborative Learning through Computer Conferencing: The Najaden Papers*, 115-136. New York: Springer.
- Human Development Sector Unit (ECSHD). (1998). *Turkey – Basic Education Project*. The World Bank Report. (Report No: 17877). FYR Macedonia: Turkey Country Unit • Europe and Central Asia Regional Office.
- Johnson, B., & Christensen, L. (2004). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches*. Allyn & Bacon.
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Journal Educational Researcher*, 33 (7), 14-26.
- Kabakçı, I., Kurt, A.A., & Yıldırım, Y. (2008). *Bilgisayar Öğretmenlerinin Seçmeli Bilişim Teknolojileri Öğretim Programının Uygunluğuna İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Paper presented at the 8th International Educational Technology Conference, Eskişehir, Türkiye.
- Kyriacou, C. (2001). Teacher Stress: Directions for future research. *Educational Review*, Vol. 53 (1), 27-35.
- MEB. (1998). İlköğretim Okulları Seçmeli Bilgisayar Dersi 1-2-3-4-5 Öğretim Programı. *Eylül 1998 Tarih ve 2492 Sayılı Tebliğler Dergisi*.
- MEB. (2001). *National education at the beginning of 2002*. Republic of Turkey MoNE Research, Planning and Coordination Board. [Online]: <http://www.meb.gov.tr> adresinden 8 Kasım 2008 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2006a). İlköğretim Okulları Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi (1–8. Sınıflar) Öğretim Programı. *Eylül 2006 Tarih ve 2588 Sayılı Tebliğler Dergisi*.
- MEB. (2006b). Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar (Karar No: 1/12/2006-2006/11350).
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *An Expedited Source Book: Qualitative Data Analysis. (Second Edition)*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Özdemir, S., & Kılıç, E. (2006). Integrating Information and Communication Technologies in the Turkish Primary School System. *British Journal of Educational Technology*, 38 (5), 907-916.
- Parker, D. R. (1997). Increasing Faculty Use of Technology in Teaching and Teacher Education. *Journal of Technology and Teacher Education*, 5 (2/3), 105-115.
- Patrikas, E. O., & Newton, R.A. (1999). Computer literacy among entering allied health students and faculty: A process for rational technology planning. *T.H.E. Journal*, Vol. 27 (5), 60-65.

- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods, 2nd edition*. Sage Publication, Newbury Park, CA.
- Schwab, R. L., & Iwanicki, E. F. (1982). Perceived role conflict, role ambiguity, and teacher burnout. *Educational Administration Quarterly, Vol. 18*, 60-74.
- Schwab, R. L., Jackson, S. E., & Schuler, R. S. (1986). Educator burnout: Sources and consequences. *Educational Research Quarterly, Vol. 10* (3), 14-30.
- Seferoğlu, S.S. (2007). İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programı: Eleştirel Bir Bakış ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar. *Eurasian Journal of Educational Research, 29*, 99-111.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). Mixed Methodology: Combining Qualitative and Quantitative Approaches. *Applied Social Research Methods Series, Vol. 46*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Timuçin, E.T., Öngöz, S.Ş., & Tatlı, Z.H. (2007). *Bilgisayar Öğretmenlerinin İlköğretim Bilgisayar Ders Saatlerine İlişkin Düşünceleri ve Müfredata Yönelik Önerileri*. Paper presented at the 7th International Educational Technology Conference, Lefkoşa, KKTC. [Online]: www.teknobilisim.net/download/ders.doc adresinden Mart 2008 tarihinde erişilmiştir.
- Tsai, M.J., & Tsai, C.C. (2003). Student Computer Achievement, Attitude, and Anxiety: The Role of Learning Strategies. *Journal of Educational Computing Research, 28* (1), 47-61.
- TTKB. (2006). Talim ve Terbiye Kurulu'nun 28.08.2006 Tarih ve 347 Sayılı Kararı.
- TTKB. (2007). Talim ve Terbiye Kurulu'nun 04.06.2007 Tarih ve 111 Sayılı Kararı.
- TTKB. (2010). Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20.07.2010 Tarih ve 75 Sayılı Kararı.
- Vaughn, S., Schumm, J.S., & Singagub, J. (1996). *Focus Group Interviews in Education and Psychology*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Wagner, D.A., Day, B., James, T., Kozma, R.B., Miller, J., & Unwin, T. (2005). *Monitoring and Evaluation ICT in Education Projects – A Handbook for Developing Countries*. Washington D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.
- Yıldırım, S. (1999). Are Educational Computing Courses Effective? Teachers are Talking. In J. Price et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference 1999* (pp. 425-430). Chesapeake, VA: AACE.

